

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ZBIERKA
NÁLEZOV A UZNESENÍ

Ročník: 2024

I. štvrťrok

OBSAH

Rozhodnutia

- č. 1 - **III. ÚS 68/2024**
ÚSTAVNÁ SŤAŽNOSŤ PROTI VŠEOBECNE ZÁVÄZNÉMU
NARIADENIU OBCE PODĽA ZÁKONA Č. 582/2004 Z. Z. O MIESTNYCH
DANIACH A MIESTNOM POPLATKU ZA KOMUNÁLNE ODPADY
A DROBNÉ STAVEBNÉ ODPADY V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV
- č. 2 - **III. ÚS 425/2023**
PRÁVO NA PRÍSTUP K SÚDU A PROCESNÉ POSTAVENIE
POZEMKOVÉHO SPOLOČENSTVA V SÚDNOM KONANÍ
- č. 3 - **IV. ÚS 92/2024**
ROZHODNUTIE O OSVEDČENÍ SA PODMIENEČNE ODSÚDENÉHO
A ÚSTAVNÁ SŤAŽNOSŤ POŠKODENÉHO
- č. 4 - **IV. ÚS 137/2024**
POVAHA ZMENY PRÁVNEHO NÁZORU VEĽKÉHO SENÁTU
V KONANÍ PODĽA CIVILNÉHO SPOROVÉHO PORIADKU
A SPRÁVNEHO SÚDNEHO PORIADKU A SÚVZŤAŽNOSŤ S PRIJATÍM
STANOVISKA PRÍSLUŠNÉHO KOLÉGIA DOTKNUTÉHO SÚDU
VO VZŤAHU K ĎALŠIEMU ROZHODOVANIU
- č. 5 - **IV. ÚS 144/2024**
PREKROČENIE ZÁKONOM USTANOVENEJ LEHOTY
Z OBJEKTÍVNYCH PRÍČIN A PRIEŤAHY V KONANÍ
- č. 6 - **III. ÚS 31/2023**
KRITÉRIÁ VYKONÁVANIA TESTU NEPRIJATEĽNOSTI ZMLUVNEJ
POKUTY
- č. 7 - **III. ÚS 198/2024**
ÚČELNOSŤ AKO KVALIFIKAČNÉ KRITÉRIUM TROV CIVILNÉHO
SPOROVÉHO KONANIA

**ÚSTAVNÁ SŤAŽNOSŤ PROTI VŠEOBECNE ZÁVÄZNÉMU NARIADENIU OBCE PODĽA ZÁKONA
Č. 582/2004 Z. Z. O MIESTNYCH DANIACH A MIESTNOM POPLATKU ZA KOMUNÁLNE
ODPADY A DROBNÉ STAVEBNÉ ODPADY V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV**

1. Všeobecne záväzné nariadenie obce podľa zákona č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov je právnym predpisom, ktorý možno preskúmať v konaní podľa čl. 125 ods. 1 ústavy.

2. Je vylúčené preskúmanie súladu takéhoto všeobecne záväzného nariadenia obce s ústavou v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnosti fyzickej alebo právnickej osoby, ktoré slúži ochrane základných práv a slobôd proti zásahom individuálno-právnej (nie normatívnej) povahy. Ústavná sťažnosť proti takémuto právnemu predpisu je zjavne neopodstatnená.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 68/2024 z 8. februára 2024)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **ONE-RENT-IMMOBILIEN GmbH**, Paulanergasse 14/4, Viedeň, zastúpeného Podoba Legal s. r. o., Námestie sv. Anny 3, Trenčín, proti dodatku č. 21 z 30. novembra 2023 k všeobecne záväznému nariadeniu č. 76 mesta Martin o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 2. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1, 4 a 5 a zásady podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) všeobecne záväzným nariadením mesta, ktoré bolo vydané podľa § 6 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a zákona č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov. Sťažovateľ porušenie základných práv odôvodňuje tým, že zvýšené daňové zaťaženie je neprimerané.

II.

2. Ústavnou sťažnosťou namietané všeobecné záväzné nariadenie je právnym predpisom podľa čl. 68 ústavy, podľa ktorého vo veciach územnej samosprávy a na zabezpečenie úloh vyplývajúcich pre samosprávu zo zákona môže obec vydávať všeobecne záväzné nariadenia. Tieto právne predpisy sú ústavným súdom preskúmateľné v konaní podľa čl. 125 ods. 1 písm. c) ústavy, podľa ktorého ústavný súd rozhoduje o súlade všeobecne záväzných nariadení

podľa čl. 68 s ústavou, ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, a so zákonmi, ak o nich nerozhoduje iný súd.

3. Táto právomoc je však obmedzená čl. 130 ods. 1 ústavy tak, že návrh môžu podať osobitne kvalifikované subjekty, medzi ktorými nie sú fyzické a právnické osoby, a tento súlad sa preskúmava v osobitnom konaní podľa § 74 až § 93 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Vylúčené je preskúmanie súladu všeobecne záväzného nariadenia obce s ústavou v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnosti fyzickej alebo právnickej osoby, ktoré slúži ochrane základných práv a slobôd proti zásahom individuálno-právnej (nie normatívnej) povahy. Ústavná sťažnosť je preto zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá (rovnako I. ÚS 483/2015, obdobne III. ÚS 728/2021 vo vzťahu k vyhláske Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky).

**PRÁVO NA PRÍSTUP K SÚDU A PROCESNÉ POSTAVENIE POZEMKOVÉHO SPOLOČENSTVA
V SÚDNOM KONANÍ**

Ustanovenie § 16 ods. 2 písm. a) zákona č. 97/2013 Z. z. o pozemkových spoločnostiach v znení neskorších predpisov je potrebné vykladať tak, že vo vzťahu k súdu koná pozemkové spoločenstvo, nie výbor. Pozemkové spoločenstvo koná prostredníctvom výboru, ktorý je jeho štatutárnym orgánom (§ 16 ods. 1).

Vymáhanie nárokov priamo pozemkovým spoločenstvom, ktoré takto naplňa svoje oprávnenia zverené mu § 19 zákona o pozemkových spoločnostiach, tak umožňuje, aby v mene jednotlivých spoluvlastníkov konalo priamo pozemkové spoločenstvo.

Konštatovanie súdu o nedostatku vecnej legitímácie bez toho, aby strana mala možnosť tento nedostatok odstrániť, je zásahom do práva sťažovateľa na prístup k súdu garantovaného čl. 46 ods. 1 ústavy.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 425/2023 z 8. februára 2024)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Urbárska obec – pozemkové spoločenstvo Lednické Rovne**, Májová 255/10, Lednické Rovne, IČO 36 114 634, zastúpeného Mgr. Jozefom Gáplovským, advokátom, A. Kmeťá 358/2, Dubnica nad Váhom, proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 17Co/188/2018 zo 17. decembra 2020 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/110/2021 z 28. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/110/2021 z 28. februára 2023 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/110/2021 z 28. februára 2023 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **663,57 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť **o d m i e t a**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 31. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 13 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky

(ďalej len „ústava“), práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1, 3 a 4 ústavy, práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na rovnosť v konaní pred súdmi podľa čl. 47 ods. 3 ústavy označenými rozhodnutiami všeobecných súdov, ktoré žiada zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

2. Sťažovateľ sa ako žalobca v konaní o zaplatenie 7 369,00 eur s prísl. domáhal zaplatenia zostatku nároku na náhradu škody voči žalovanému. Sťažovateľ je pozemkové spoločenstvo, ktoré zmluvne prenajalo žalovanému hospodárske lesy patriace do lesného hospodárskeho celku sťažovateľa, pričom sa zmluvné strany dohodli na maximálnej ťažbe dreva žalovaným. Žalovaný neoprávneným výrubom stromov nad dohodnutý limit spôsobil sťažovateľovi škodu, za čo bol aj právoplatne odsúdený v trestnom konaní a so svojím nárokom na náhradu škody odkázaný na jej uplatňovanie v civilnom konaní. Sťažovateľ podal civilnú žalobu 7. decembra 2016.

3. Okresný súd žalobe vyhovel. Vo vzťahu k vecnej legitímácii sťažovateľa poukázal na § 19 ods. 1 zákona č. 97/2013 Z. z. o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pozemkových spoločenstvách“), z ktorého vyplýva, že pozemkové spoločenstvo na účely spoločného užívania spoločnej nehnuteľnosti a obstarávania spoločných vecí vyplývajúcich z vlastníctva k nim (okrem iného) hospodári v lesoch. Obsahom vlastníckeho práva je aj právo poberať plody z vecí a do tohto práva zasiahol žalovaný neoprávnenou ťažbou. Sťažovateľ obhospodaruje a zveľadzuje spoločný majetok v jeho správe a výnosy z hospodárenia neplynú priamo vlastníkom, ale spoločenstvu, ktoré o ňom rozhoduje, či ho rozdelí alebo nie, prípadne, ako ho rozdelí. Vzhľadom na povahu protiprávneho zásahu bolo zrejmé, že nárok na náhradu škody má uplatňovať sťažovateľ.

4. Proti rozsudku podal žalovaný odvolanie, v ktorom namietal, že sťažovateľ nemôže mať aktívnu vecnú legitímáciu, a to ani v trestnom konaní a ani v civilnom konaní, pretože nie je poškodenou stranou. Ku škode došlo na konkrétnom lesnom poraste, pričom tieto sú súčasťou nehnuteľností v spoluvlastníctve jednotlivých podielnikov (členov pozemkového spoločenstva).

5. Krajský súd namietaným rozsudkom rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobu zamietol z dôvodu nedostatku aktívnej vecnej legitímácie. Podľa neho je v spore o náhradu škody aktívne legitimovaný ten, v koho majetkovej sfére vznikla škoda. Poukázal na § 16 ods. 1 a 2 zákona o pozemkových spoločenstvách v znení účinnom od 1. júla 2018 a je toho názoru, že z neho vyplýva zákonné zastúpenie jednotlivých podielnikov spoločnej nehnuteľnosti v záujme efektívneho výkonu ich práv pozemkovým spoločenstvom. Ak vznikne škoda jednotlivým spoluvlastníkom, jedine im svedčí aktívna vecná legitímácia v spore, poukazujúc na doktrínálne závery a rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 41Cob/93/2019 a Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 17Co/27/2019. Tomuto výkladu nebráni ani § 19 ods. 1 zákona o pozemkových spoločenstvách. Zo žaloby nevyplýva, že žalobca ako pozemkové spoločenstvo zastupuje jednotlivých členov, ktorým škoda vznikla. Záverom o priznaní náhrady škody spoločenstvu by jednotliví podielníci o túto škodu prišli.

6. Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ dovolanie. Namietal nedostatočné odôvodnenie a to, že súdy nezohľadnili, že v trestnom konaní to bol práve on, ktorý bol odkázaný na

civilný spor ako poškodený, a tak súd nerešpektoval § 193 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) [§ 420 písm. f) CSP]. Takisto namietal nesprávne právne posúdenie aktívnej vecnej legitimácie [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP].

7. Najvyšší súd namietaným uznesením dovolanie odmietol. Bol toho názoru, že napadnutý rozsudok krajského súdu je dostatočne odôvodnený. Vo vzťahu k nezohľadneniu § 193 CSP uviedol, že výrokom trestného rozsudku o náhrade škody nie sú súdy v občianskom spore viazané (R 22/1979). Vo vzťahu k posúdeniu aktívnej vecnej legitimácie uviedol, že pokiaľ ide o § 16 ods. 2 písm. a) zákona o pozemkových spoločstvách, môže ísť napr. o konania vo veciach vydania bezdôvodného obohatenia, náhrady škody, zaplatenia nájomného a pod. Veci uvedené v § 16 ods. 2 sú vecami jednotlivých podielnikov, avšak v záujme zreálnenia výkonu ich vlastníckeho práva zákon konštruje zákonné zastúpenie členov spoločstvom. Pozemkové spoločenstvo je len zástupca podielnikov (poukazujúc na sp. zn. 8Cdo/31/2018). Podielové spoločenstvo nie je nositeľom ústavného práva vlastniť a nemá aktívnu vecnú legitimáciu. So zreteľom na uvedené dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, v ktorom dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

8. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti tvrdí, že krajský súd a najvyšší súd mu znemožnili domáhať sa jeho práva na súde, pretože boli toho názoru, že nie je aktívne vecne legitimovaný. Nárok sťažovateľa na náhradu škody potvrdil aj trestný súd, ktorý ho označil za poškodeného a práve jeho odkázal na občianske súdne konanie. Poukázal na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (sťažnosť č. 74258), kde ako aktívne vecne legitimovaný subjekt tiež vystupovalo pozemkové spoločenstvo, ako aj na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5Obdo/58/2020, z ktorého tiež vyplýva, že pozemkové spoločenstvo môže vystupovať ako sporová strana. Uvádza, že žalovaný bol v zmluvnom (nájomnom) vzťahu s pozemkovým spoločenstvom ako právnickou osobou, nie s jednotlivými podielníkmi. Poukazuje na § 19 zákona o pozemkových spoločstvách, podľa ktorého je spoločenstvo založené pre účely podnikania na spoločných nehnuteľnostiach, ich spoločného užívania a obstarávania spoločných vecí vyplývajúcich z vlastníctva k nim.

II.

Vyjadrenie krajského súdu, najvyššieho súdu a replika sťažovateľa

9. Krajský súd k sťažnosti uviedol, že vec ponecháva na rozhodnutie ústavného súdu. Podľa neho v uvedenej veci nešlo o zmenšenie majetku pozemkového spoločenstva, ale do úvahy prichádzal jedine zásah do majetkových práv jednotlivých členov spoločenstva ako vlastníkov pozemkov, na ktorých boli stromy vyrúbané. Pozemkové spoločenstvo môže nadobúdať majetok iba z činnosti hospodárenia v lesoch na účely podnikania. Majetkom spoločenstva tak nemôže byť „drevo na pni“. Uplatnenie nároku na náhradu škody nemožno podradiť pod hospodárenie v lesoch, na ktoré sťažovateľa oprávňuje § 19 zákona o pozemkových spoločstvách. Naopak, pre praktické potreby konania pred súdom vo veciach vyplývajúcich z vlastníctva členov, kam spadá aj posudzovaná situácia, prijal zákonodarca konštrukciu zákonného zastúpenia členov spoločenstva podľa § 16 ods. 2 písm. a) zákona o pozemkových spoločstvách, v zmysle ktorej výbor koná za členov spoločenstva pred súdmi vo veciach obstarávania spoločných vecí vyplývajúcich z ich vlastníctva. Vo vzťahu k námietke, že

sťažovateľ bol ako poškodený označený v trestnom rozsudku, krajský súd uvádza, že výsledkom akceptácie osoby poškodeného aj v civilnom konaní by mohlo byť zasiahnuté do práv škodcu, ktorý by bol zaviazaný na náhradu škody voči osobe, ktorej škodu nespôsobil. Preto treba posúdiť, či neakceptovaním záverov trestného rozsudku dôjde k zásahu do práv poškodeného na súdnu ochranu, ktorý preváži zásah do majetkovej sféry škodcu. V uvedenej veci sa krajský súd priklonil k ochrane majetkových práv škodcu. So záujmom však očakáva názor ústavného súdu.

10. Najvyšší súd v sťažnosti uviedol, že rozhodnutie ponecháva na ústavný súd.

11. Zúčastnená osoba sa k ústavnej sťažnosti nevyjadрила.

12. Sťažovateľ v replike uviedol, že ide o obhospodarovanie lesov, čo je tá najbežnejšia činnosť každého pozemkového spoločenstva (ťažba, udržiavanie, ošetrovanie a pod.). Nešlo o nakladanie s nehnuteľnosťou, ktoré si vyžaduje konanie podielových spoluvlastníkov, resp. konanie v mene a na účet spoluvlastníkov. V reakcii na vyjadrenie krajského súdu poukazuje na to, že odsúdený (žalovaný) dokonil trestný čin až odvozom dreva z príručných skladov a samotným spílením dreva z pňa ešte nedochádza k dokonaniu trestného činu krádeže. Na margo ochrany škodcu uvádza, že škodca by nikdy nemohol zaplatiť škodu dvakrát, pretože tomu bráni inštitút bezdôvodného obohatenia. Poukazuje na rozhodnutie Okresného úradu Trenčín z 22. septembra 2023 o schválení programu starostlivosti o lesy, kde je priamo sťažovateľ ako pozemkové spoločenstvo označený ako obhospodarovateľ lesov.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Z hľadiska ústavného posúdenia veci je potrebné rešpektovať právomoc všeobecných súdov interpretovať právne predpisy. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 311/05). Právne závery všeobecných súdov sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu v prípade, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (IV. ÚS 43/04). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

14. Proti namietanému rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd namietaným uznesením. Táto právomoc najvyššieho súdu vylučuje právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozsudku krajského súdu. Preto bola ústavná sťažnosť v rozsahu proti rozsudku krajského súdu pre nedostatok právomoci ústavného súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietnutá. Podľa § 56 ods. 2 úvodnej vety zákona o ústavnom súde je odmietnutie v rámci predbežného prerokovania len možnosťou, a preto aj po prijatí veci na ďalšie konanie je možné návrh odmietnuť. Prijatie veci na ďalšie konanie nezakladá

prekážku rozhodnutej veci v časti splnenia procesných podmienok (III. ÚS 231/2020, III. ÚS 167/2021).

15. V uvedenej veci je spornou otázka aktívnej vecnej legitimácie sťažovateľa, teda otázka, či sa môže samotné pozemkové spoločenstvo domáhať zaplata nia náhrady škody, ktorá bola spôsobená neoprávneným výrubom dreva (nad zmluvne dohodnutý limit) zo spoločných nehnuteľností, s ktorými hospodári sťažovateľ, a jeho následným odpredajom tretej osobe.

16. Podľa § 16 ods. 2 zákona o pozemkových spoločenstvách účinného v čase podania žaloby výbor koná za členov spoločenstva pred súdmi vo veciach podnikania na spoločnej nehnuteľnosti alebo na spoločne obhospodarová ných nehnuteľnostiach, ich spoločného užívania a obstarávania spoločných vecí vyplývajúcich z ich vlastníctva, alebo ich môže zastupovať vo veciach nadobúdania vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam, ktoré sa majú stať súčasťou spoločnej nehnuteľnosti. Uvedené ustanovenie je teda rozhodné pre posúdenie aktívnej vecnej legitimácie sťažovateľa.

17. Zmyslom právnej úpravy pozemkových spoločenstiev je racionálne hospodárenie na spoločných nehnuteľnostiach, ktorá by inak z dôvodu veľkého množstva podielových spoluvlastníkov bola prakticky nemožná. Aj z tohto dôvodu bolo nevyhnutné upraviť konanie pozemkových spoločenstiev pred súdmi. Zákonodarca v § 16 ods. 2 zákona o pozemkových spoločenstvách zvolil formuláciu „výbor koná za členov spoločenstva pred súdmi a orgánmi verejnej správy“, čo v dôvodovej správe odôvodnil tak, že „v odseku 2 sa ustanovuje aktívna legitimácia výboru v konaniach pred súdmi a orgánmi verejnej správy v určených záležitostiach“. Z dôvodovej správy sa tak javí, že úmyslom zákonodarcu bolo umožniť výboru vystupovať ako sporová strana. Nemožno poprieť, že zvolená zákonná formulácia je problematická. Otázkou je, či bolo skutočne úmyslom zákonodarcu ustanoviť ako procesnú stranu výbor (ako je deklarované v dôvodovej správe) alebo bolo jeho úmyslom za sporovú stranu označiť samotné pozemkové spoločenstvo, ktoré je riadnou právnickou osobou s právnou subjektivitou (§ 3 zákona o pozemkových spoločenstvách), ktorej štatutárnym orgánom je výbor (§ 16 ods. 1 zákona o pozemkových spoločenstvách), ktorý nemá právn u subjektivitu. Ako problematické sa v praxi javí aj to, či formulácia „výbor koná za členov spoločenstva pred súdmi a orgánmi verejnej správy“, skutočne zakladá aktívnu vecnú legitimáciu výboru, resp. pozemkového spoločenstva, alebo má ísť o zákonné zastúpenie. Pri posudzovaní možnosti podať žalobu musia všeobecné súdy zohľadňovať tieto nejasnosti a vykladať ich v súlade s právom členov pozemkových spoločenstiev prostredníctvom samotného pozemkového spoločenstva na prístup k súdu.

18. Podľa čl. 3 ods. 2 Civilného sporového poriadku sa preferuje teleologický výklad, ktorý zohľadňuje účel a zmysel právnej normy. Je nepochybné, že úmyslom zákonodarcu pri konštrukcii § 16 ods. 2 bolo zjednodušiť, uľahčiť a najmä umožniť jednotlivým členom pozemkových spoločenstiev prístup k súdnej ochrane, a to prostredníctvom orgánov pozemkového spoločenstva. Je nereálne od jednotlivých spoluvlastníkov žiadať, aby boli spoločne sporovou stranou, čo je napokon ťažko prekonateľným bremenom aj pre samotný súd. Táto požiadavka je prísna najmä vzhľadom na riziko neustálej zmeny údajov o trvalom pobyte jednotlivých členov (tento údaj je náležitosťou označenia sporových strán podľa § 133 ods. 1 Civilného sporového poriadku), riziko straty procesnej subjektivity v priebehu súdneho

konania (je prakticky nereálne, aby súd v každom štádiu konania skúmal v zmysle § 161 Civilného sporového poriadku, či medzičasom niektorý zo spoluvlastníkov nezomrel, teda nestratil procesnú subjektivitu), ako aj vzhľadom na ťažkosti s doručovaním, s čím je spojená právoplatnosť a vykonateľnosť súdnych rozhodnutí. Preto zákonodarca prišiel s konceptom aktívnej legitímácie v prospech subjektu, ktorý by mohol spoľahlivo zastáť miesto sporovej strany. Hoci zákonodarca v dôvodovej správe deklaruje, že aktívnu legitímáciu má mať výbor, a nie pozemkové spoločenstvo, toto ustanovenie treba vykladať nielen teleologicky, ale aj logicky a systematicky. Neexistuje žiadny rozumný dôvod, prečo by zákonodarca postavenie sporovej strany (aktívnu legitímáciu) ustanovil výboru, ktorý ani nemá procesnú subjektivitu, pokiaľ procesnú subjektivitu má samotné procesné spoločenstvo. Možno uzavrieť, že zákonodarca tým len prejavil vôľu pomenovať oprávnenie výboru *konat' pred súdmi za pozemkové spoločenstvo* ako jeho štatutárny orgán. Uvedený záver je tak v súlade aj so systematickým výkladom v spojení s § 3 zákona o pozemkových spoločenstvách, podľa ktorého je pozemkové spoločenstvo právnickou osobou, a s § 16 ods. 1 zákona o pozemkových spoločenstvách, podľa ktorého výbor je výkonným a štatutárnym orgánom spoločenstva.

19. Na okraj možno uviesť, že dôvodová správa k zákonu č. 110/2018 Z. z., ktorým s účinnosťou od 1. júla 2018 došlo k novelizácii zákona o pozemkových spoločenstvách, výslovne hovorí, že § 16 ods. 2 vytvára koncept *zákonného zastúpenia*, na rozdiel od predchádzajúcej dôvodovej správy, ktorá konštatuje vytvorenie konceptu *aktívnej legitímácie*, pričom zákon o pozemkových spoločenstvách v tejto časti § 16 ods. 2 používa rovnaký text ako pred novelou č. 110/2018 Z. z., a to *výbor koná za členov spoločenstva pred súdmi*. S touto nekonzistenciou sa musia vysporiadať všeobecné súdy pri zachovaní práva sťažovateľa na súdnu ochranu. Ústavný súd tak ponecháva tento výklad na všeobecné súdy. Avšak konštatovanie o nedostatku vecnej legitímácie, ako to urobil súd v tejto veci, bez toho, aby strana mala možnosť tento nedostatok odstrániť, je zásahom do práva sťažovateľa na prístup k súdu. Inak povedané, bez ohľadu na to, či všeobecné súdy dospejú k záveru, že text zákona účinného v čase podania žaloby sťažovateľom vytvára aktívnu legitímáciu pozemkového spoločenstva alebo jeho zákonné zastúpenie, je potrebné zachovať právo strany na prístup k súdu, najmä ak je právna úprava aj v spojení s dôvodovou správou nejasná. Veď napokon tento ústretový judikatórny trend v konaniach, kde je ako strana označené pozemkové spoločenstvo, je zrejmý aj v súčasnej rozhodovacej praxi najvyššieho súdu (pozri rozhodnutie sp. zn. 8Cdo/31/2018 – bod 20). Najvyšší súd však preferuje odstraňovanie nedostatkov označenia sporovej strany aj v iných konaniach (pozri R 11/2021).

20. Ďalej treba uviesť, že najvyšší súd v napadnutom uznesení konštatuje, že dovolanie odmieta podľa § 447 písm. f), pretože dovolacie dôvody neboli vymedzené požadovaným spôsobom. Najvyšší súd však túto svoju úvahu nijako neodôvodnil. Odôvodnenie v bode 14 a 15 napadnutého uznesenia predstavuje len všeobecné východiská posudzovania vymedzenia právnej otázky bez konkrétneho odôvodnenia vo vzťahu k sťažovateľovej veci. Napriek konštatovaniu, že dovolacia otázka nebola vymedzená podľa zákona, sa však najvyšší súd touto právnou otázkou vecne zaoberal a stotožnil sa s krajským súdom. V napadnutom uznesení pritom najvyšší súd poukazuje na iné rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/31/2018, ktoré však paradoxne vyznieva v prospech sťažovateľa, keď najvyšší súd

v bode 36 až 38 tohto rozhodnutia odmieta formalistický postup a za riešenie nesprávneho označenia žalobcu považuje odstraňovanie väd žaloby. Najvyšší súd zároveň v tomto rozhodnutí dodal, že ak by stranou konania boli jednotliví členovia spoločenstva a spoločenstvo ich zastupovalo ako zákonný zástupca, v žalobe by nebolo potrebné osobitne uvádzať údaje každého jedného člena spoločenstva, stačilo poukázať, že stranou sú jednotliví spoluvlastníci žalovanej spoločnej nehnuteľnosti zapísaní na príslušnom liste vlastníctva zastúpení spoločenstvom v zmysle § 16 ods. 2 písm. a) zákona o pozemkových spoločenstvách, pretože striktné vyžadovanie náležitostí by mohlo znamenať odopretie spravodlivosti (*denegatio iustitiae*). Najvyšší súd v konaní sp. zn. 8Cdo/31/2018 preto rozsudok krajského súdu, ktorý žalobu zamietol z dôvodu nedostatku aktívnej vecnej legitímácie, zrušil a vrátil na ďalšie konanie. Poukaz na toto rozhodnutie potom pôsobí nepresvedčivo a zmätočne.

21. Na okraj možno dodať, že aj odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu rovnako vyznieva nepresvedčivo a zmätočne, ak krajský súd poukazuje na svoje iné rozhodnutie sp. zn. 17Co/27/2019. V uvedenom rozsudku však krajský súd, navyše v tom istom zložení, konštatoval, že aktívna vecná legitímácia pozemkového spoločenstva je daná (bod 11), pričom išlo o konanie o určenie vlastníckeho práva v prospech členov pozemkového spoločenstva (teda nie o hospodárenie so spoločnou vecou). Takisto nie je korektné, ak krajský súd poukazuje na odbornú literatúru (Maslák, M. Postavenie pozemkového spoločenstva v súdnom konaní, Bulletin slovenskej advokácie 1-2/2019, s. 21 – 26), pokiaľ sa v predmetnom článku analyzuje právna úprava po novele vykonanej zákonom č. 110/2018 Z. z. účinným od 1. júla 2018 (teda s odlišným znením § 16 ods. 2 zákona o pozemkových spoločenstvách a novou dôvodovou správou), a navyše, ak sám autor konštatuje, že síce podľa jeho názoru ide o zákonné zastúpenie jednotlivých členov pozemkovým spoločenstvom, avšak v prípade, ak je označenie strany nesprávne (za stranu je označené pozemkové spoločenstvo, a nie jednotliví členovia), je namieste postupovať podľa § 129 CSP. Ďalej autor v tomto článku dodáva, že ak je aj zo žaloby zrejmé, že stranou sporu sú jednotliví členovia podielového spoločenstva, treba upustiť od formalizmu a netrvať na označení každého jednotlivého člena pozemkového spoločenstva podľa § 133 CSP, pretože by to mohlo znamenať aj odopretie spravodlivosti.

22. V tejto súvislosti je potrebné zodpovedať aj na otázku, či je predmetná vec takou vecou, pri ktorej sa predpokladá konanie pozemkového spoločenstva. Ustanovenie § 16 ods. 2 zákona o pozemkových spoločenstvách v znení účinnom v čase podania žaloby tieto veci vymedzilo tak, že má ísť o veci podnikania na spoločnej nehnuteľnosti alebo na spoločne obhospodarovaných nehnuteľnostiach, ich spoločného užívania a obstarávania spoločných vecí vyplývajúcich z ich vlastníctva. Podľa § 12 ods. 2 zákona o pozemkových spoločenstvách v znení účinnom v čase podania žaloby vlastník spoločne obhospodarovanej nehnuteľnosti podľa ods. 1 prenecháva túto nehnuteľnosť do správy spoločenstva s cieľom spoločného obhospodarovania a užívania na účely podľa § 19. Podľa § 19 zákona o pozemkových spoločenstvách v znení účinnom v čase podania žaloby spoločenstvo na účely podnikania na spoločnej nehnuteľnosti alebo na spoločne obhospodarovaných nehnuteľnostiach, ich spoločného užívania a obstarávania spoločných vecí vyplývajúcich z vlastníctva k nim, okrem iného, hospodári v lesoch.

23. Za spoločné obhospodarovanie možno považovať aj prenechanie (prenajatie) lesného fondu spoločenstva pre účely výrubu dojednaného množstva dreva z neho za odplatu (v uvedenej veci išlo o zmluvu o prenájme, kde bol sťažovateľ označený ako prenajímateľ), pričom súčasťou tohto obhospodarovania je aj následné vymáhanie nezaplatenia dojednaných platieb, ako aj uplatnenie nárokov na náhradu škody, príp. iných nárokov, ktoré z týchto zmluvných vzťahov vzniknú. Vymáhanie nárokov priamo pozemkovým spoločenstvom, ktoré takto napĺňa svoje oprávnenia, ktoré mu zveruje § 19 zákona o pozemkových spoločenstvách, tak umožňuje, aby v mene jednotlivých spoluvlastníkov konalo priamo pozemkové spoločenstvo. V uvedenej veci bol sťažovateľ zmluvnou stranou zmluvy o prenájme, ktorá bola porušená nájomcom, ktorý sa nepovoleným výrubom dreva dopustil trestného činu krádeže a svojím konaním spôsobil pozemkovému spoločenstvu škodu. Sťažovateľ ako prenajímateľ a osoba, ktorá zo zákona spravuje nehnuteľnosti vo vlastníctve jednotlivých členov spoločenstva, je osobou oprávnenou sa týchto nárokov aj domáhať. Hoci v konaní vystupuje ako žalobca, z podstaty koncepcie pozemkových spoločenstiev a citovaných ustanovení je zrejmé, že uplatňovanie nároku na náhradu škody je v záujme a v prospech jednotlivých členov spoločenstva, ktorých majetok spravuje a s ktorým hospodári.

24. Preto ak sťažovateľ ako pozemkové spoločenstvo podal žalobu o náhradu škody, ktorou sa domáhal zaplata škody ako nároku, ktorý vyplýval z porušenia zmluvy o prenájme a ktorý, vychádzajúc aj z odôvodnenia v tom čase platnej právnej úpravy v dôvodovej správe, išlo o postup, ktorý možno od adresáta tejto právnej normy očakávať, a to najmä vzhľadom na problematickosť znenia textu § 16 ods. 2 zákona o pozemkových spoločenstvách. Právo na prístup k súdu môže podliehať rôznym procesnoprávnym obmedzeniam a formalitám, avšak iba pri zachovaní jeho podstaty a pri rešpektovaní primeranosti obmedzenia, aby nedošlo k odopretiu práva na prístup k súdu do takej miery, že by bol narušený jeho účel. Za porušenie práva na súdnu ochranu treba považovať nielen situáciu, keď je osoba úplne zbavená možnosti obrátiť sa na súd, ale aj situáciu, keď sa domáhala svojho práva na všeobecnom súde v súlade so stanoveným postupom, ale súd výkladom procesných predpisov dospel k záveru, že osobe neprislúcha ochrana práv v takomto rozmere a šírke a formalisticky sa odmietol zaoberať námietkami účastníka konania. Takýto postup všeobecného súdu treba považovať za odmietnutie spravodlivosti (*denegatio iustitiae*) (pozri nálezy Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 3199/12 z 19. novembra 2013). Zásady spravodlivosti, verejnosti a rýchlosti súdneho konania totiž nemajú žiadnu hodnotu, ak žiadne konanie neprebíha (Európsky súd pre ľudské práva vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 a 36).

25. Vzhľadom na uvedené možno konštatovať, že výklad § 16 ods. 2 zákona o pozemkových spoločenstvách v znení účinnom do 30. júna 2018 použitý konajúcimi súdmi je arbitrárny a odôvodnenie napadnutého rozhodnutia je nepresvedčivé a zmätočné, čím došlo k zásahu do sťažovateľovho základného práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie. Z týchto dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie označených práv sťažovateľa, namietané uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zrušením napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sa vytvorí priestor, aby najvyšší súd, reflektujúc právny názor ústavného súdu, rozhodol opätovne o dovolaní sťažovateľa a v dovolacom konaní zohľadnil nedostatky napadnutého rozsudku krajského súdu.

26. Sťažovateľ návrh na vyslovenie porušenia práva podľa čl. 13 ods. 1 ústavy, práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1, 3 a 4 ústavy a práva na rovnosť v konaní pred súdmi podľa čl. 47 ods. 3 ústavy neodôvodnil žiadnymi konkrétnymi skutkovými a právnymi argumentmi. Tým, že sťažovateľ neuviedol skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu týchto jeho základných práv a slobôd [§ 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde], ústavná sťažnosť nemá náležitosti ustanovené zákonom, čo je dôvod na jej odmietnutie v tejto časti [§ 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde].

IV.

Trovy konania

27. Zistené porušenie základných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu najvyšší súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde úplne nahradil trovy konania, ktoré vznikli zastúpením advokátom. Výška náhrady bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľ má nárok na náhradu za tri úkony právnej služby v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti a replika sťažovateľa 3 x 208,67 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (3 x 12,52 eur) predstavuje 663,57 eur.

**ROZHODNUTIE O OSVEDČENÍ SA PODMIENEČNE ODSÚDENÉHO A ÚSTAVNÁ SŤAŽNOSŤ
POŠKODENÉHO**

Rozhodnutie súdu o osvedčení sa podmiennečne odsúdeného v skúšobnej dobe napriek nenahradeniu škody spôsobenej trestným činom nemôže byť vzhľadom na nedostatok priamej príčinnej súvislosti zásahom do majetkových práv poškodeného – takým zásahom je už trestný čin, za ktorý bol jeho páchatel' v rovine reakcie štátu na taký delikt aj právoplatne odsúdený. Alternatívne rozhodnutie súdu o výkone podmiennečne odloženého trestu odňatia slobody je „len“ dovŕšením represívneho sankčného procesu a samo osebe nezabezpečí náhradu škody. Vo vzťahu k nemu protipólne rozhodnutie o osvedčení sa odsúdeného v skúšobnej dobe určenej pri podmiennečnom odklade výkonu trestu odňatia slobody (a to je z hľadiska zabezpečenia náhrady škody podstatné) nič nemení na právnych účinkoch exekučného titulu predstavovaného výkonom odsudzujúceho rozsudku o povinnosti obžalovaného nahradiť poškodenému škodu spôsobenú trestným činom, ktorá môže byť pri nevykonaní trestu odňatia slobody aj uľahčená.

Keďže sa teda rozhodnutie o osvedčení sa podmiennečne odsúdeného poškodeného netýka priamo (ani v trestnoprocesnej rovine) a vo vzťahu k zásahu do jeho majetkových práv (ktorý generoval nárok poškodeného na náhradu škody) nie je pri takom rozhodnutí definovateľná priama príčinná súvislosť, táto okolnosť podmieňuje odmietnutie ústavnej sťažnosti poškodeného proti dotknutému rozhodnutiu pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 92/2024 z 21. februára 2024)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **D. T.** proti uzneseniu Okresného súdu Žiar nad Hronom č. k. 2T/210/2009-618 z 20. júna 2017 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :**I.****Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa**

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručitou ústavnému súdu 7. februára 2024 domáha preskúmania zákonnosti postupu a uznesenia okresného súdu č. k. 2T/210/2009-618 z 20. júna 2017, ktorým bolo rozhodnuté o osvedčení sa P. P. odsúdeného rozsudkom okresného súdu sp. zn. 2T/210/2009 z 10. marca 2015 pre aj trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1, 3 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“). Okresný súd uznesením č. k. 2T/210/2009-618 z 20. júna 2017 rozhodol podľa § 60 ods. 1, 4 Trestného zákona tak, že sa vyslovuje, že sa odsúdený P. P., ktorý bol odsúdený rozsudkom okresného súdu sp. zn. 2T/210/2009 z 10. marca 2015 k úhrnnému trestu odňatia slobody v trvaní 18 mesiacov, ktorého výkon mu bol podmiennečne odložený na

skúšobnú dobu v trvaní 2 rokov, osvedčil, keďže odsúdený počas doby trvania skúšobnej doby v čase od 11. marca 2015 do 11. marca 2017 viedol riadny život.

2. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti namietal zákonnosť uznesenia okresného súdu č. k. 2T/210/2009-618 z 20. júna 2017 z dôvodu, že odsúdený P. P. neuhradil škodu, ktorú sťažovateľovi spôsobil vo výške 300 000 Sk, resp. 9 958,18 eur. Sťažovateľ namietal vydanie uznesenia o osvedčení sa odsúdeného v skúšobnej lehote podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody bez preverenia toho, či došlo k náhrade spôsobenej škody, na ktorej náhradu navyše sám okresný súd odsúdeného zaviazal. Sťažovateľ zastáva názor, že týmto postupom okresného súdu „došlo k porušeniu mojich majetkových práv a vlastníckeho práva, teda k porušeniu základných práv a slobôd garantovaných Ústavou SR.“. V nadväznosti na uvedené sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby „Mojej sťažnosti v celom rozsahu vyhovel a vyslovil, že konaním Okresného súdu Žiar nad Hronom pri vydaní uznesenia o osvedčení P. P. došlo k porušeniu základných práv a slobôd poškodeného D. T. a za toto porušenie je Slovenská republika povinná zaplatiť D. T. primerané finančné zadostučinenie 10.000,- € (slovom: desaťtisíc eur).“. Sťažovateľ ústavnému súdu taktiež navrhol zrušiť uznesenie okresného súdu č. k. 2T/210/2009-618 z 20. júna 2017 a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

3. Predmetom podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľa je porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 20 ods. 1 ústavy postupom okresného súdu, ktorý uznesením č. k. 2T/210/2009-618 z 20. júna 2017 rozhodol o osvedčení sa odsúdeného P. P. v skúšobnej dobe podmieneného odsúdenia, a to aj napriek tomu, že sťažovateľovi ako poškodenému neuhradil škodu, ktorú mu trestným činom spôsobil.

II.1. Podmienky konania pred ústavným súdom:

4. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

6. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

7. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

8. Podľa § 42 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde návrhom na začatie konania je sťažnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy.

9. Podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 39 musí obsahovať aj dátum narodenia navrhovateľa, ak ide o fyzickú osobu, bydlisko alebo sídlo navrhovateľa, označenie subjektu, proti ktorému návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy.

10. Podľa § 34 ods. 1 zákona o ústavnom súde navrhovateľ musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, ak odsek 2 alebo § 35 neustanovuje inak.

11. Podľa § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania podanému navrhovateľom, ktorý musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, musí byť pripojené plnomocenstvo na zastupovanie navrhovateľa advokátom. V plnomocenstve sa musí výslovne uviesť, že navrhovateľ udeľuje zvolenému advokátovi splnomocnenie na zastupovanie pred ústavným súdom.

II.2. Posúdenie veci:

12. Vychádzajúc zo zákonných podmienok konania, a to v okolnostiach podanej ústavnej sťažnosti uvedených predovšetkým v § 34 ods. 1 v spojení s § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde, je zrejماً absencia právneho zastúpenia sťažovateľa advokátom, čo je nesplnením zákonnej podmienky konania a dôvodom na odmietnutie sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti z dôvodu nedostatku náležitostí ustanovených zákonom podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

13. Nad rámec primárneho dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti v rovine *obiter dicta* (avšak vecne relevantného) ústavný súd dodáva, že rozhodnutie súdu o osvedčení sa podmiennečne odsúdeného v skúšobnej dobe napriek nenahradeniu škody spôsobenej trestným činom nemôže byť vzhľadom na nedostatok priamej príčinnej súvislosti zásahom do majetkových práv poškodeného – takým zásahom je už trestný čin, za ktorý bol jeho páchatel' v rovine reakcie štátu na taký delikt aj právoplatne odsúdený. Alternatívne rozhodnutie súdu o výkone podmiennečne odloženého trestu odňatia slobody je „len“ dovŕšením represívneho sankčného procesu a samo osebe nezabezpečí náhradu škody. Vo vzťahu k nemu protipólne rozhodnutie o osvedčení sa odsúdeného v skúšobnej dobe určenej pri podmiennečnom odklade výkonu trestu odňatia slobody (a to je z hľadiska zabezpečenia náhrady škody podstatné) nič nemení na právnych účinkoch exekučného titulu predstavovaného výrokom odsudzujúceho rozsudku o povinnosti obžalovaného nahradiť poškodenému škodu spôsobenú trestným činom, ktorá môže byť pri nevykonaní trestu odňatia slobody aj uľahčená. Rozhodnutie o osvedčení sa podmiennečne odsúdeného sa teda poškodeného netýka priamo (ani v trestnoprocesnej rovine) a vo vzťahu k zásahu do jeho majetkových práv (ktorý generoval nárok poškodeného na náhradu škody) teda nie je pri takom rozhodnutí definovateľná (ako už bolo uvedené) priama príčinná súvislosť. To by v prípade splňania zákonných náležitostí ústavnej sťažnosti vyvolalo jej odmietnutie pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

**POVAHA ZMENY PRÁVNEHO NÁZORU VEĽKÉHO SENÁTU V KONANÍ PODĽA CIVILNÉHO
SPOROVÉHO PORIADKU A SPRÁVNEHO SÚDNEHO PORIADKU A SÚVZŤAŽNOSŤ S PRIJATÍM
STANOVISKA PRÍSLUŠNÉHO KOLÉGIA DOTKNUTÉHO SÚDU VO VZŤAHU K ĎALŠIEMU
ROZHODOVANIU**

I. Pri odchýlení sa veľkého senátu od skoršieho rozhodnutia veľkého senátu v inom zložení nejde o zrušenie, resp. procesne konzekventnú revíziu pôvodného rozhodnutia veľkého senátu najvyššieho súdu v ním konkrétne posudzovanej veci. Nové rozhodnutie veľkého senátu je „len“ kryštalizáciou judikatúrnej tvorby právneho názoru v skutkovej situácii určitého typu, ktorá je spojená s prelomením skoršieho právneho názoru na horizontálnej línii názorovej konkurencie (v rámci najvyššieho súdu alebo najvyššieho správneho súdu), aj keď s účinkami záväznosti nielen pre aktuálne posudzovanú vec, ale aj so zákonom ustanoveným atribútom širšej následnej záväznosti (§ 48 ods. 3 CSP, § 466 ods. 3 SSP) orientovanej na rozhodovanie senátov súdu, ktorého súčasťou je veľký senát (najvyššieho súdu alebo najvyššieho správneho súdu), s aplikačnými účinkami pro futuro.

II. Zákonná úprava neustanovuje na prelomenie skoršieho právneho názoru veľkého senátu jeho novým rozhodnutím žiadne osobitné kritériá (ako napríklad podmienku mimoriadnej excesívnosti skoršieho právneho názoru). Vždy však ide o právny názor, ktorý je kľúčový pre rozhodovanie určitej kategórie vecí a ktorý zároveň musí byť spôsobilý podmieniť odlišné rozhodnutie v novoposudzovanej veci, ako aj v ďalších veciach patriacich do dotknutej kategórie prípadov.

III. Prijatie stanoviska zjednocujúceho odlišné právne názory veľkých senátov (veľkého senátu v odlišnom zložení) síce zákon predpokladá, nie je však automaticky podmienkou ďalšieho rozhodovania po zmene právneho názoru veľkého senátu produkovanej jeho novým rozhodnutím. Ak k prijatiu zjednocujúceho stanoviska dôjde, na základe zákonnej úpravy sa mení záväznosť ostatného právneho názoru veľkého senátu pre senáty najvyššieho súdu alebo najvyššieho správneho súdu (§ 48 ods. 3 CSP, § 466 ods. 3 SSP) na záväznosť prijatého stanoviska pre senáty príslušného kolégia týchto súdov [§ 21 ods. 3 písm. a), § 24e ods. 3 písm. a) zákona č. 757/2004 Z. z.]. Pokiaľ sa však stanovisko neprijme, nesmie dôjsť k odmietaniu spravodlivosti, a teda pri rozhodovaní platí prvá alternatíva záväznosti podľa predchádzajúcej vety.

IV. Z povahy procesného postupu zavŕšeného odlišným rozhodnutím veľkého senátu pri následnom rozhodovaní o dotknutej právnej otázke (podľa zákona záväzne usmernenom ostatným rozhodnutím veľkého senátu) už nie je potrebné a nebolo by zmysluplné predmetnú argumentačnú polemiку opakovať/rekapitulovať a odvolanie sa na ostatné rozhodnutie veľkého senátu integruje aj odkaz na jeho argumentačné vysporiadanie sa so skorším/pôvodným rozhodnutím v relevantných právnych dimenziách; uvedené rovnako platí aj pre ďalšie rozhodovanie po prijatí stanoviska.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 137/2024 z 20. marca 2024)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **F. O.**, zastúpenej Advokátska kancelária ŠKODLER & PARTNERS, s. r. o., proti rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Ssk/2/2023 z 27. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 1. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom najvyššieho správneho súdu sp. zn. 6Ssk/2/2023 z 27. septembra 2023. Sťažovateľka sa domáha, aby ústavný súd zrušil rozsudok najvyššieho správneho súdu a vec sťažovateľky vrátil najvyššiemu správnenému súdu na ďalšie konanie.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplývajú tieto skutkové okolnosti.

3. Krajský súd v Trnave v poradí druhým rozsudkom sp. zn. 44Sa/12/2022 zo 4. augusta 2022 podľa § 190 Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zamietol správnu žalobu sťažovateľky (v sociálnej veci), ktorou sa domáhala preskúmania postupu a zákonnosti rozhodnutia Sociálnej poisťovne ako žalovanej č. 32460-3/2017-BA zo 17. mája 2017, ktorým žalovaná podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) odvolanie sťažovateľky podané proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, pobočky Galanta č. 700-0600003717-GC09/17 z 27. januára 2017 vo veci zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia k 31. augustu 2008 v celom rozsahu zamietla a potvrdila prvostupňové rozhodnutie.

4. Krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil na pozadí rozsudku veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Vs/3/2019 z 24. novembra 2020, rozsudku najvyššieho správneho súdu sp. zn. 9 Sžsk 61/2019 a uznesenia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 610/2021 z 30. novembra 2021, pričom dospel k záveru, že sťažovateľke nezaniklo povinné poistenie k 31. augustu 2008.

5. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka kasačnú sťažnosť, ktorou sa domáhala prerušenia konania o kasačnej sťažnosti a podania podnetu predsedovi najvyššieho správneho súdu na zaujatie stanoviska pléna tohto súdu v zmysle § 21 ods. 3 písm. a) v spojení s § 24d ods. 1 písm. b) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 757/2004 Z. z.“) k zjednoteniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov v právoplatných rozhodnutiach veľkého senátu najvyššieho súdu, a to z dôvodu rozdielnej rozhodovacej činnosti vyplývajúcej z uznesenia veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1Vs/1/2019 z 30. apríla 2019 a rozsudku veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1Vs/3/2019 z 24. novembra 2020, alternatívne sa domáhala zrušenia napadnutého rozsudku najvyššieho správneho súdu a vrátenia veci krajskému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Kasačnú sťažnosť

odôvodnila tým, že krajský súd jej svojím nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočnila jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a zároveň rozhodol nesprávne a nezákonne na základe nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 440 ods. 1 písm. f), g) SSP].

6. Podstatou argumentácie sťažovateľky bolo tvrdenie, že k 31. augustu 2008 ukončila svoje podnikanie ako fyzická osoba, čím zároveň ukončila svoju aktívnu účasť na sociálnom systéme štátu a došlo aj k zániku s tým spojennej povinnosti platiť sociálne poistenie. Sťažovateľka bola presvedčená, že od tohto dátumu nespĺňala kvalifikačnú podmienku na platenie povinného poistenia, pretože, vychádzajúc z príslušných ustanovení zákona č. 461/2003 Z. z., zastávala názor, že okamihom straty statusu samostatnej zárobkovo činnnej osoby jej zároveň zanikla povinnosť hradiť sociálne poistenie. V tomto presvedčení ju utvrdila i príslušná pobočka sociálnej poisťovne, ktorá ako nesporný prípad vyznačila v príslušnom spise predmetnú skutočnosť. Aj napriek tomu po 9 rokoch daná pobočka sociálnej poisťovne začala konanie, čím došlo k závažnému zásahu do princípu právnej istoty adresáta právnych noriem, pretože dôvodne predpokladala, že jej záležitosť je vyriešená definitívnym spôsobom.

7. O kasačnej sťažnosti sťažovateľky rozhodol najvyšší správny súd napadnutým rozsudkom tak, že túto v poradí prvým výrokom zamietol, návrh sťažovateľky na prerušenie kasačného konania druhým výrokom napadnutého rozsudku zamietol a súvisiacim výrokom o trovách konania tieto nepriznal žiadnemu z účastníkov konania.

8. Najvyšší správny súd považoval zo skutkového hľadiska za nesporné, že sťažovateľka v spornom období spĺňala podmienky na status samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z., pretože mala oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 578/2004 Z. z.“) upravujúci podmienky na výkon zdravotníckeho povolania na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe [§ 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z.]. Touto licenciou (L1A) žalobkyňa disponovala a zároveň v rozhodujúcom období dosiahla príjem z podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti, ktorý prevyšoval zákonom ustanovenú hranicu, čím boli splnené podmienky na vznik (resp. trvanie) povinného nemocenského poistenia a v nadväznosti na to aj dôchodkového poistenia podľa § 15 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z.

9. Za spornú považoval iba otázku konkrétneho dňa zániku povinného poistenia a na pozadí právneho názoru veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1Vs/3/2019 (ktorý nahradil pôvodný rozsudok veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1Vs/1/2019) dospel k právnomu záveru, že pre posúdenie trvania povinného nemocenského a dôchodkového poistenia bolo rozhodujúce, že v príslušnom období sťažovateľka dosiahla zdaniteľné príjmy v kvalifikovanej výške, a licencia, ktorá jej bola udelená na výkon samostatnej zdravotníckej praxe L1A v povolani lekára, bola aj v tomto období v platnosti. Sťažovateľke z už uvedeného dôvodu nezankulo povinné nemocenské a dôchodkové poistenie 31. augusta 2008.

II.

Argumentácia sťažovateľky

10. Podstata sťažnostnej argumentácie sťažovateľky sa prelína v dvoch samostatných, avšak vzájomne myšlienkovy prepojených líniiach. Sťažovateľka najvyššiemu správne mu súdu predovšetkým vyčíta, že v rozpore s princípom právnej istoty jej neposkytol ústavnú konformnú ochranu, keď pri svojom rozhodovaní v jej záležitosti nekriticky prevzal právne závery vyplývajúce z rozsudku veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1Vs/3/2019, pričom bez povšimnutia ponechal závery vyplývajúce z uznesenia veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1Vs/11/2019, ktoré podľa jej názoru koexistujú s tými vyjadrenými v rozsudku veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1Vs/3/2019 ako súčasť judikatúry správneho kolégia najvyššieho súdu a v súčasnosti aj najvyššieho správneho súdu.

11. Sťažovateľka v rámci súvisiacej argumentácie tiež namieta, že najvyšší správny súd v situácii existencie rozdielného výkladu relevantnej právnej úpravy v označených rozhodnutiach veľkého senátu najvyššieho súdu nevyužil zjednocovací mechanizmus tejto protichodnej interpretácie právnej úpravy postupom podľa § 21 ods. 3 písm. a) v spojení s § 24d ods. 1 písm. b) zákona č. 757/2004 Z. z. a neprerušil konanie vedené pod sp. zn. 6Ssk/2/2023 a zároveň nepodal predsedovi najvyššieho správneho súdu podnet na podanie návrhu na zaujatie zjednocujúceho stanoviska pléna najvyššieho správneho súdu, čím porušil základné právo sťažovateľky na zákonného sudcu (plénum najvyššieho správneho súdu) podľa čl. 48 ods. 1 ústavy.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho správneho súdu.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

13. Podstatou argumentácie sťažovateľky je námietka arbitrárneho postupu najvyššieho správneho súdu, keď sa vôbec nevysporiadal s právnymi závermi obsiahnutými v uznesení veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1Vs/1/2019, ktoré boli v jej prospech, pričom bez ďalšieho sa stotožnil len s právnymi závermi obsiahnutými v rozsudku veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1Vs/3/2019, ktoré vyznievajú v jej neprospech, pričom v takejto procesnej situácii odmietol postupovať v súlade s § 21 ods. 3 písm. a) v spojení s § 24d ods. 1 písm. b) zákona č. 757/2004 Z. z. Túto svoju argumentáciu podporne odôvodňuje aj s poukazom na rozhodovaciu činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach DRAFT-OVA, a.s., v. Slovensko, sťažnosť č. 72493/10 z 9. júna 2015, § 80, Benian v. Rumunsko, sťažnosť č. 30658/05 zo 6. decembra 2007, § 39, Compar, s.r.o., v. Slovensko, sťažnosť č. 25132/13 z 9. júna 2015, § 63 alebo Baranowski v. Poľsko, sťažnosť č. 28358/95, § 56, ECHR 2000-III a odlišné stanovisko sudcu JUDr. Jána Šikutu, PhD., k rozhodnutiu veľkého senátu najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 1 VCdo 1/2018 z 21. marca 2018.

14. V súvislosti s touto argumentáciou sťažovateľky je potrebné uviesť, že názor ňou prezentovaný nesprávne používa argumentáciu ňou označených rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva, pretože nereflektuje odlišnú východiskovú situáciu, a to že pri odchýlení sa veľkého senátu od skoršieho rozhodnutia veľkého senátu v inom zložení nejde o zrušenie, resp. procesne konzekventnú revíziu pôvodného rozhodnutia veľkého senátu najvyššieho súdu v ním konkrétne posudzovanej veci, ku ktorým môže dôjsť len mimo sústavy všeobecných súdov (rozhodnutím ústavného súdu alebo Európskeho súdu pre ľudské práva) a pri ktorých by sa (už naozaj) uplatnili diskvalifikačné kritériá výlučne extrémneho excesu ústiaceho do kolízie s ústavou alebo dohovorom.

15. Oproti tomu nové rozhodnutie veľkého senátu je „len“ kryštalizáciou judikatúrnej tvorby právneho názoru v skutkovej situácii určitého typu, ktorá je spojená s prelomením skoršieho právneho názoru na horizontálnej línii názorovej konkurencie (v rámci najvyššieho súdu alebo najvyššieho správneho súdu), aj keď s účinkami záväznosti nielen pre aktuálne posudzovanú vec, ale aj so zákonom ustanoveným atribútom širšej následnej záväznosti (§ 48 ods. 3 Civilného sporového poriadku, § 466 ods. 3 SSP) orientovanej na rozhodovanie senátov súdu, ktorého súčasťou je veľký senát (najvyššieho súdu alebo najvyššieho správneho súdu) s aplikačnými účinkami *pro futuro*.

16. Takto legislatívne konštruovaná tvorba právneho názoru záväzného pre budúce rozhodovanie mobilizuje v širšom (názorovom aj personálnom) meradle interpretačný potenciál všeobecného súdnictva (jeho najvyšších inštitúcií) oproti stavu, v ktorom by sa dotknutý právny názor vyriešil pre najvyšší súd alebo najvyšší správny súd len jedným (prvým) rozhodnutím veľkého senátu. Predmetným zákonom ustanoveným postupom sa teda zabezpečuje vyšší štandard ochrany subjektívnych práv fyzických osôb a právnických osôb v kontexte ich základných práv a slobôd. Zákonná úprava neustanovuje pre prelomenie skoršieho právneho názoru veľkého senátu jeho novým rozhodnutím žiadne osobitné kritériá (ako napríklad podmienku mimoriadnej excesívnosti skoršieho právneho názoru). Vždy však ide o právny názor, ktorý je kľúčový pre rozhodovanie určitej kategórie vecí (inak by nemohol byť vo veľkom senáte posudzovaný v dvoch rôznych veciach) a ktorý zároveň musí byť spôsobilý podmieniť odlišné rozhodnutie v novoposudzovanej veci, ako aj v ďalších veciach patriacich do dotknutej kategórie prípadov (teda vyvolá kvalitatívne iné rozhodnutie oproti rozhodnutiu v skôr posudzovanej kauze).

17. Pri vývoji judikatúry má vždy (z povahy vecí a elementárnej logiky) prednosť záväznosť novovytvoreného právneho názoru, keď skorší právny názor bol zákonným spôsobom prekonaný. Vo vzťahu k následne rozhodovaným veciam potom platí, že postupom rešpektujúcim záväznosť novovytvoreného právneho názoru ustanovenú zákonom (pričom zákon nebol dotknutý derogačným nálezom ústavného súdu ani obsahovo diskvalifikovaný rozhodnutím Európskeho súdu pre ľudské práva) nemožno zasiahnuť do základných práv a slobôd ich subjektov.

18. Prijatie stanoviska zjednocujúceho odlišné právne názory veľkých senátov (veľkého senátu v odlišnom zložení) síce zákon predpokladá, nie je však automaticky podmienkou ďalšieho rozhodovania po zmene právneho názoru veľkého senátu produkovanej jeho novým rozhodnutím. Zjednocujúce stanovisko je aktuálne najmä v prípade, ak by popísaným

spôsobom (opätovným rozhodnutím veľkého senátu) došlo k spätnej alebo inak orientovanej ďalšej zmene právneho názoru (čo sa v posudzovanej veci nestalo), prípadne ak by bola taká zmena zákonným postupom neúspešne iniciovaná. Ak k prijatiu zjednocujúceho stanoviska dôjde, na základe zákonnej úpravy sa mení záväznosť ostatného právneho názoru veľkého senátu pre senáty najvyššieho súdu alebo najvyššieho správneho súdu (§ 48 ods. 3 Civilného sporového poriadku, § 466 ods. 3 SSP) na záväznosť prijatého stanoviska pre senáty príslušného kolégia týchto súdov [§ 21 ods. 3 písm. a), § 24e ods. 3 písm. a) zákona č. 757/2004 Z. z.]. Pokiaľ sa však stanovisko neprijme, nesmie dôjsť k odmietaniu spravodlivosti, a teda pri rozhodovaní platí prvá alternatíva záväznosti podľa predchádzajúcej vety.

19. V konečnom dôsledku vo vzťahu k sťažovateľkou namietanému deficitu vyrovnaní sa napadnutého rozhodnutia s argumentmi skoršieho/pôvodného rozhodnutia veľkého senátu táto úloha je už súčasťou konania generujúceho nové, odlišné rozhodnutie veľkého senátu, resp. obsah odôvodnenia tohto rozhodnutia. Z povahy takého procesného postupu zavŕšeného odlišným rozhodnutím pri následnom rozhodovaní o dotknutej právnej otázke (podľa zákona záväzne usmernenom ostatným rozhodnutím veľkého senátu) už nie je potrebné a nebolo by zmysluplné predmetnú argumentačnú polemiку opakovať/rekapitulovať a odvolanie sa na ostatné rozhodnutie veľkého senátu integruje aj odkaz na jeho argumentačné vysporiadanie sa so skorším/pôvodným rozhodnutím v relevantných právnych dimenziách; uvedené rovnako platí aj pre ďalšie rozhodovanie po prijatí stanoviska.

20. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

21. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd nemá dôvod odchyliť sa od právneho názoru vysloveného vo veci sp. zn. IV. ÚS 610/2021 (publikovaného v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 110/2021), pričom neidentifikoval v záveroch formulovaných najvyšším správny súdom prvky arbitrárnosti, ktoré by mohli svojou povahou signalizovať porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto musel postupom podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy:

22. V súvislosti s namietaným porušením základného práva sťažovateľky na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy je potrebné uviesť, že sťažovateľka túto svoju námietku v základnej rovine myšlienково a vecne prepája s porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v tom zmysle, že opomenutím využitia zjednocujúceho mechanizmu odlišných právnych názorov vyplývajúcich z rozhodovacej činnosti veľkého senátu najvyššieho súdu (sp. zn. 1Vs/1/2019 a sp. zn. 1Vs/3/2019) došlo zároveň k porušeniu jej práva na zákonného sudcu, pretože túto rozdielnu rozhodovaciu činnosť bolo potrebné vyriešiť na úrovni pléna najvyššieho správneho súdu [§ 24d ods. 1 písm. b) zákona č. 757/2004 Z. z.].

23. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade nedošlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (najvyšší správny súd nebol povinný v okolnostiach danej veci vyčkávať na označený zjednocovací mechanizmus a, naopak, nesmel takou pasivitou odmietnuť spravodlivosť), je z povahy veci zjavné, že nemohlo dôjsť ani k porušeniu tohto sťažovateľkou označeného základného práva.

24. Na základe už uvedeného ústavný súd musel ústavnú sťažnosť sťažovateľky namietajúcej porušenie základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú postupom podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde, keďže ani v tomto prípade neidentifikoval žiadne porušenie sťažovateľkou označeného základného práva.

25. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jej ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

**PREKROČENIE ZÁKONOM USTANOVENEJ LEHOTY Z OBJEKTÍVNYCH PRÍČIN A PRIEŤAHY
V KONANÍ**

Ak je nedodržanie poriadkovej zákonnej lehoty determinované objektívnou skutočnosťou (ako v posudzovanom prípade potrebou získania príslušných písomných podkladov z cudzieho štátu s následnou potrebou aj ich prekladu do slovenského jazyka), platí, že aj keď lehota (v posudzovanom prípade podľa § 415 ods. 4 Trestného poriadku) nebola zachovaná, nemožno mechanicky uzavrieť, že došlo k zásahu do základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 144/2024 z 20. marca 2024)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **K. M.** proti postupu Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 5Ntc/17/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 19. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5Ntc/17/2020.

2. Z obsahu sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že 16. novembra 2023 doručil krajskému súdu žiadosť o podmieňané prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody podľa § 415 ods. 1 Trestného poriadku. Podľa sťažovateľa krajský súd o jeho žiadosti o podmieňané prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody riadne nekonal v zákonnej lehote podľa § 415 ods. 4 Trestného poriadku, a tak dožiadaním doručeným krajskému súdu 29. januára 2024 zisťoval dôvody tejto nečinnosti.

3. Krajský súd sťažovateľovi listom z 2. februára 2024 písomne oznámil, že dôvodom nerozhodnutia o jeho žiadosti o prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody v zákonnej lehote 60 dní podľa § 415 ods. 4 Trestného poriadku bola realizácia dožiadania do Rakúskej spolkovej republiky, kde sťažovateľ na podklade rozsudku Krajského súdu pre trestné veci Viedeň sp. zn. 163 Hv 23/20b z 20. mája 2020 vykonal časť uloženého trestu. Krajský súd zároveň uviedol, že tento postup je v súlade s ostatnou judikatúrou Najvyššieho súdu

Slovenskej republiky, a to jeho uznesením sp. zn. 4Urtost/8/2023 z 8. novembra 2023, podľa ktorého „je povinnosťou krajského súdu zabezpečiť správu - hodnotenie odsúdeného vo výkone väzby a výkone trestu odňatia slobody v Rakúskej republike, keďže za účelom rozhodovania o podmienenečnom prepustení odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody, súd musí hodnotiť celé obdobie správania sa odsúdeného počas obmedzenia jeho osobnej slobody v zariadeniach na výkon väzby a na výkon trestu odňatia slobody.“.

4. Sťažovateľ takýto postup krajského súdu považuje za rozpor s § 415 ods. 4 Trestného poriadku a za porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v dôsledku čoho požaduje finančné zadosťučinenie vo výške 100 eur za každý deň nečinnosti až do rozhodnutia o svojej žiadosti.

5. Sťažovateľ zároveň požiadal o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom z dôvodu nemajetnosti.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

7. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť k všetkým vykonávaným dôkazom.

8. Súčasťou rozhodovacej činnosti ústavného súdu súvisiacej s namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je aj právny názor, podľa ktorého nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (I. ÚS 38/04, IV. ÚS 147/04, IV. ÚS 221/05, III. ÚS 372/09, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 576/2020, IV. ÚS 610/2020). V prípade, keď ústavný súd zistil, že charakter postupu všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prietahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, alebo konanie ako celok zodpovedá dobou svojho trvania času, v ktorom je možné jeho uzavretie spravidla očakávať (Libanský proti Českej republike či Králiček proti Českej republike), nevyslovil porušenie základného práva zaručeného v tomto článku (II. ÚS 57/01, III. ÚS 30/03, IV. ÚS 110/04), prípadne návrhu buď nevyhovел (I. ÚS 11/00), alebo ho odmietol ako zjavne neopodstatnený (I. ÚS 17/01, I. ÚS 57/01, I. ÚS 27/02, III. ÚS 199/02, I. ÚS 197/03, I. ÚS 35/04, I. ÚS 38/04, IV. ÚS 221/05, III. ÚS 126/2010, I. ÚS 96/2011, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 576/2020, IV. ÚS 610/2020). Teda zjavná neopodstatnenosť sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže vyplývať aj z toho, že porušenie týchto práv sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo vôbec uvažovať o zbytočných prietahoch (II. ÚS 93/03,

II. ÚS 177/04, IV. ÚS 343/04, III. ÚS 233/06, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 576/2020, IV. ÚS 610/2020).

9. Z obsahu podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že krajský súd vo veci žiadosti sťažovateľa o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia koná od 16. novembra 2023, pričom toto konanie je determinované aj povinnosťou zabezpečiť hodnotiacu správu o správaní sťažovateľa ako odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody na území cudzieho štátu, a to Rakúskej spolkovej republiky. Na tento účel krajský súd podnikol nevyhnutné právne kroky smerujúce k získaniu príslušnej hodnotiacej správy, pričom krajský súd tak konal aj v zmysle vecného naplnenia aktuálnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu. Nedodržanie zákonnej lehoty je teda determinované objektívnou skutočnosťou, a to potrebou získania príslušných písomných podkladov z cudzieho štátu s následnou potrebou aj ich odborného prekladu do slovenského jazyka. Preto aj keď lehota podľa § 415 ods. 4 Trestného poriadku nebola zachovaná, nemožno (mechanicky) uzavrieť, že došlo k zásahu do základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy; to neznamena, že k takému zásahu nemôže dôjsť v ďalšom priebehu konania.

10. V nadväznosti na sťažovateľom namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré v okolnostiach veci je možné vnímať v sekundárnej rovine, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú rozhodovaciu prax, podľa ktorej postup súdneho orgánu, ktorý koná v súlade s procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi konania v občianskoprávnej alebo trestnoprávnej veci, nemožno považovať za porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 462/2012, III. ÚS 591/2013, I. ÚS 670/2014, IV. ÚS 404/2023), čoho explicitným procesným vyjadrením je postup krajského súdu v intenciách judikatúry najvyššieho súdu (bod 3).

11. Nad rámec už uvedeného a nad rámec toho, že ústavná sťažnosť smeruje k ataku (tvrdeného) prieťahového postupu v konaní, ústavný súd pripomína, že v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie vo veci samej právoplatne skončilo. Z princípu subsidiarity totiž vyplýva, že sťažnosť možno zásadne prerokovať a rozhodnúť o nej až po tom, keď napadnuté konanie bolo právoplatne skončené. Je to tak z dôvodu, že sťažnosť musí v zásade smerovať proti poslednému rozhodnutiu o opravnom prostriedku, ktorý mal sťažovateľ k dispozícii, a nemôže ho opomenúť. V zmysle uvedeného v konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania sťažnosti stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (IV. ÚS 361/2010). Inými slovami, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy „je výsledkové“, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08).

12. Vzhľadom na uvedené v posudzovanom prípade nedošlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom krajského súdu v napadnutom konaní, v dôsledku čoho ústavný súd odmieta sťažovateľom podanú ústavnú sťažnosť z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.

Žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu

13. Podľa § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania podanému navrhovateľom, ktorý musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, musí byť pripojené plnomocenstvo na zastupovanie navrhovateľa advokátom. V plnomocenstve sa musí výslovne uviesť, že navrhovateľ udeľuje zvolenému advokátovi splnomocnenie na zastupovanie pred ústavným súdom.

14. Podľa § 37 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

15. Vo vzťahu k žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd uvádza, že takýmto žiadostiam vyhovie v prípade súčasného (kumulatívneho) splnenia podmienok vyplývajúcich z § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde a jeho ustálenej doterajšej judikatúry v tejto oblasti, t. j. 1. ak ustanovenie právneho zástupcu odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa (ak vzhľadom na svoje majetkové pomery nedisponuje dostatočnými zdrojmi na úhradu trov právneho zastúpenia) a 2. ak zároveň nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

16. Z dôvodu odmietnutia sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti v celom jej rozsahu pre jej zjavnú neopodstatnenosť nie je splnená druhá podmienka na postup ústavného súdu podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde, a to že v právnej veci sťažovateľa nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. V dôsledku tohto záveru ústavný súd ani nepristúpil k preverovaniu majetkových pomerov sťažovateľa a sťažovateľovej žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom nevyhovel. Tým je zároveň subsidiárne daný vo vzťahu k výroku I tohto uznesenia aj dôvod na odmietnutie sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. b) zákona o ústavnom súde.

KRITÉRIÁ VYKONÁVANIA TESTU NEPRIJATELNOSTI ZMLUVNEJ POKUTY

Rozhodnutie súdu založené na izolovanom posúdení zmluvnej pokuty ako nie neprijateľnej zmluvnej podmienky len z pohľadu jej výšky bez vysporiadania sa s kritériami testu neprijateľnosti, akými sú kritérium dobrej viery, existencia značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach zmluvných strán na škodu spotrebiteľa (§ 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka), ako aj explicitne normovanými ďalšími kritériami (§ 53 ods. 12 Občianskeho zákonníka) je nedostatočne odôvodnené, a tým aj ústavne neudržateľné.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 31/2023 z 8. februára 2024)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **O. K.**, zastúpeného advokátom JUDr. Ladislavom Miklošom, Tyršovo nábrežie 1679/7, Košice, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6Co/125/2020 z 8. júna 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6Co/125/2020 z 8. júna 2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6Co/125/2020 z 8. júna 2021 **z r u š u j e a v e c** mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Košiciach **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **605,27 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :**I.**

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 31/2023-8 z 26. januára 2023 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) namietajúcu porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) označeným v záhlaví tohto nálezu (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“). Sťažovateľ navrhuje okrem vyslovenia porušenia označených práv priznať mu finančné

zadost'učinenie 1 000 eur a náhradu trov konania. Súčasne navrhuje zrušiť napadnuté rozhodnutie a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovateľ ako kupujúci uzatvoril 4. júna 2018 s predávajúcim (ďalej aj „žalovaný“) kúpnu zmluvu podľa § 588 Občianskeho zákonníka, ktorej predmetom bol prevod vlastníckeho práva k osobnému motorovému vozidlu za dohodnutú kúpnu cenu 6 983 eur. Podľa tvrdenia sťažovateľa v deň uzatvorenia kúpnej zmluvy vykonal skúšobnú jazdu a už počas nej boli zistené prvé nedostatky, keď pracovník žalovaného musel do motora dolievať prevádzkové kvapaliny. Po zistení ďalších väd na vozidle sa sťažovateľ rozhodol od zmluvy odstúpiť listom podaným na pošte 6. júna 2018 a žiadal vrátiť zálohu 500 eur. Keďže žalovaný zálohu vrátiť odmietol, sťažovateľ sa žalobou podanou 7. augusta 2019 na Okresnom súde Michalovce (ďalej len „okresný súd“) domáhal vydania bezdôvodného obohatenia 500 eur, ako aj zaplata sumy 928,58 eur ako trov predchádzajúceho konania okresného súdu sp. zn. 5Csp/144/2018, v ktorom sťažovateľ vzal žalobu späť.

3. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 19C/757/2019 z 31. júla 2020 žalobu sťažovateľa v celom rozsahu zamietol a žalovanému priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že sťažovateľ neplatne odstúpil od kúpnej zmluvy, keďže nekonkretizoval zmluvné ani zákonné dôvody odstúpenia, preto nemá nárok na vrátenie kúpnej ceny ani nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. Žalovaný pri predaji vozidla postupoval štandardným spôsobom. Žalovaný reagoval na odstúpenie od zmluvy, odstúpenie neuznal a ponúkol sťažovateľovi na výber iné vozidlo s tým, že už zaplata suma bude použitá na nákup ním vybraného vozidla. Časť kúpnej ceny 500 eur bol kupujúci povinný zaplatiť pri podpise zmluvy a zvyšná časť v sume 6 483 eur mala byť zaplata najneskôr do 7 dní od podpisu zmluvy s tým, že v prípade omeškania je kupujúci povinný zaplatiť predávajúcemu zmluvnú pokutu vo výške prvej časti kúpnej ceny.

4. Text zmluvnej pokuty znie: *«Časť kúpnej ceny vo výške 500,- € (ďalej len „Prvá časť kúpnej ceny“) kupujúci zaplatí predávajúcemu v hotovosti pri podpise tejto zmluvy a zvyšná časť kúpnej ceny vo výške 6483,- € (ďalej len „Doplatok“) bude kupujúcim predávajúcemu zaplata najneskôr do 7 dní od podpisu tejto zmluvy platobnou kartou, bankovým prevodom alebo vkladom na účet predávajúceho IBAN vedený v ČSOB. V prípade omeškania s úhradou Doplatku je kupujúci povinný zaplatiť predávajúcemu zmluvnú pokutu vo výške Prvej časti kúpnej ceny; táto zmluvná pokuta je splatná v prvý deň omeškania s úhradou Doplatku. Zmluvné strany sa zároveň dohodli, že uplynutím prvého dňa omeškania kupujúceho s úhradou Doplatku zároveň dôjde k ukončeniu účinnosti tejto zmluvy (rozhľadovacia podmienka účinnosti).»*

5. Sťažovateľ zvyšok kúpnej ceny v určenej lehote nezaplatil, preto bol podľa okresného súdu povinný zaplatiť žalovanému dohodnutú zmluvnú pokutu vo výške zaplataenej časti kúpnej ceny 500 eur, ktorú nevyhodnotil ako neprijateľnú. Dohodnúť zmluvnú pokutu pre prípad nezaplata kúpnej ceny včas nie je vylúčené ani v spotrebiteľských zmluvách. Výška zmluvnej pokuty nie je neprimeranou, keďže predstavovala 7,2 % kúpnej ceny. Žalobu v časti

o zaplataenie 928,58 eur okresný súd zamietol z dôvodu, že nejde o bezdôvodné obohatenie, ale ide o nárok žalovaného právoplatne priznaný rozhodnutím súdu.

6. Proti rozsudku okresného súdu v časti zamietnutia žaloby o zaplataenie 500 eur s príslušenstvom podal sťažovateľ odvolanie. Namietal, že okresný súd nedostatočne preskúmal kúpnu zmluvu z hľadiska určitosti dojednania kúpnej ceny. Spochybnil aj protokol o skúšobnej jazde a odovzdání vozidla zo 4. júna 2018, tvrdiac, že bol vopred vypracovaný, čo vyplýva z toho, že je vyhotovený v časti v slovenskom a v časti v českom jazyku, a nezodpovedá skutočnosti, že sťažovateľ prevzal vozidlo v deň podpísania tohto protokolu. Zo závad uvedených v protokole vyplýva, že vozidlo pre závažné nedostatky a zlý technický stav nebolo spôsobilé na prevádzku na pozemných komunikáciách. Vozidlo teda od začiatku nespĺňalo kritériá na riadnu prevádzku, preto nemala byť vykonaná ani skúšobná jazda. Sťažovateľ by teda od samého začiatku nemohol vozidlo užívať na ten účel, na ktorý si ho mienil kúpiť, a musel by investovať nemalé finančné prostriedky na jeho sprevádzkovanie. Snahou žalovaného bolo previesť na sťažovateľa vlastnícke právo k vozidlu, ktoré nemôže slúžiť svojmu účelu, a okresný súd mal vyhodnotiť takéto konanie ako rozporné s dobrými mravmi a z tohto dôvodu určiť kúpnu zmluvu za neplatnú. Okresný súd však platnosť kúpnej zmluvy z hľadiska dobrých mravov neposudzoval.

7. O odvolaní sťažovateľa krajský súd rozhodol sťažnosťou napadnutým rozhodnutím, ktorým rozsudok okresného súdu v napadnutom výroku ako vecne správny potvrdil a priznal žalovanému náhradu trov odvolacieho konania. Stotožnil sa so skutkovými zisteniami a právnym záverom, v zmysle ktorého sťažovateľ nemá nárok na zaplataenie sumy 500 eur z titulu bezdôvodného obohatenia po odstúpení od kúpnej zmluvy, keďže na zaplataenie uvedenej sumy vznikol žalovanému nárok z titulu zmluvnej pokuty dohodnutej v kúpnej zmluve. Okresný súd v napadnutom rozsudku vysvetlil, z akých dôvodov odstúpenie žalobcu od kúpnej zmluvy nemohlo vyvolať zamýšľané právne účinky, a prečo sťažovateľovi nevznikol nárok na vrátenie zaplatenej časti kúpnej ceny z titulu bezdôvodného obohatenia. Uviedol tiež, prečo bolo dojednanie zmluvnej pokuty medzi stranami sporu prípustné a platné a jej uplatňovanie žalovaným voči žalobcovi dôvodné. Krajský súd niektoré odvolacie námietky vyhodnotil ako novoty, na ktoré nebolo možné prihliadať [§ 366 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)]. Z odôvodnenia rozsudku okresného súdu tiež vyplýva, že pri preskúmaní obsahu kúpnej zmluvy nezistil žiadne neprijateľné zmluvné podmienky ani konanie žalovaného, ktorým by boli porušené práva sťažovateľa ako spotrebiteľa. Vykonaným dokazovaním nebolo preukázané, že by mu žalovaný vnútil uzavretie kúpnej zmluvy, predmetom ktorej bolo vozidlo, ktoré si sťažovateľ sám vybral, ohliadol ho a vyskúšal, a preto z vykonaného dokazovania nemožno uzavrieť, že by išlo zo strany žalovaného v súvislosti s uzavretím zmluvy o konanie v rozpore s dobrými mravmi zakladajúce neplatnosť kúpnej zmluvy.

III.

Argumentácia sťažovateľa

8. Sťažovateľ sa nestotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, ktorým boli porušené jeho označené práva. Okresný súd ani krajský súd neskúmali podmienky spotrebiteľskej zmluvy *ex offio* a ani nezistili rozpor spotrebiteľskej kúpnej zmluvy s § 53 Občianskeho

zákonníka. Spotřebitelská zmluva uzatvorená so žalovaným obsahuje neurčité údaje o kúpnej cene a neprijateľné zmluvné podmienky – ustanovenia o zmluvnej pokute, a preto rozhodnutia oboch súdov sú nespravodlivé a nezákonné. Sťažovateľ nesúhlasí so stanoviskom krajského súdu, že v odvolacom konaní boli použité novoty. Protokol ako príloha č. 1 k spotrebiteľskej kúpnej zmluve bol priložený v súdnom spise a oba konajúce súdy mali zo zákona skúmať aj podmienky tejto prílohy. Krajský súd nesprávnym postupom dospel k nesprávnemu právnemu názoru a vydal nezákonné rozhodnutie, ktoré je v rozpore s čl. 46 ods. 1 ústavy.

IV.

Vyjadrenia krajského súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

IV.1. Vyjadrenie krajského súdu:

9. Podľa krajského súdu odôvodnenie rozsudku okresného súdu obsahovalo odpoveď na všetku podstatnú argumentáciu sťažovateľa, ktorou odôvodňoval žalobou uplatnený nárok. Podstatou odvolacích námietok sťažovateľa boli skutkové tvrdenia, ktoré sťažovateľom neboli uplatnené v konaní pred okresným súdom. Krajský súd na tieto nemohol prihliadať a z toho dôvodu sa k nim bližšie nevyjadril. Postup odvolacieho súdu bol v súlade s CSP.

10. K námietke sťažovateľa, že krajský súd neskúmal podmienky spotrebiteľskej zmluvy *ex offio* a nezistil rozpor spotrebiteľskej kúpnej zmluvy s § 53 Občianskeho zákonníka, uviedol, že okresný súd skúmal existenciu neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách a svoje závery uviedol vo svojom rozsudku. Okresný súd sa vysporiadal aj s otázkou možného posúdenia dohody o zmluvnej pokute ako neprijateľnej zmluvnej podmienky (bod 35 rozsudku) a krajský súd sa s jeho závermi v plnom rozsahu stotožnil. Podrobne sa zaoberal aj obsahom protokolu (príloha č. 1 kúpnej zmluvy, pozn.) a dospel k správnej závere, že z tohto protokolu bol sťažovateľovi zrejmý technický stav motorového vozidla, všetky jeho vady a nedostatky, a napriek tejto jeho vedomosti sa rozhodol kúpnu zmluvu uzavrieť. Preto žalovaný nezatajil sťažovateľovi technický stav vozidla.

11. Námietka o neurčitosti kúpnej ceny je podľa krajského súdu účelová. Dohoda o kúpnej cene je podstatnou náležitosťou kúpnej zmluvy. Ak by súd považoval toto dojednanie za neurčité, malo by to za následok neplatnosť kúpnej zmluvy. Ak teda okresný súd skúmal platnosť odstúpenia od kúpnej zmluvy, pričom účinne je možné odstúpiť iba od platne uzavretej zmluvy, je zrejmé, že preskúmal všetky podstatné náležitosti kúpnej zmluvy vrátane kúpnej ceny. Počas konania nebolo sporné, že kúpna cena bola dojednaná v sume 6 265 eur.

12. Tvrdenie sťažovateľa v odvolaní, že protokol o skúšobnej jazde a odovzdaní vozidla bol vopred vypracovaný a že vozidlo nebolo pre zlý technický stav schopné prevádzky na pozemných komunikáciách, je v rozpore s vykonaným dokazovaním. Krajský súd dospel k závere (bod 43 napadnutého rozhodnutia), že vykonaným dokazovaním nebolo preukázané, že by žalovaný vnútil sťažovateľovi uzavretie kúpnej zmluvy a tak konal v rozpore s dobrými mravmi.

13. Sťažovateľ odstúpil od zmluvy bez uvedenia dôvodu a takáto možnosť pre neho nevyplývala ani zo zmluvy a ani zo zákona. Pokiaľ dôvodom na odstúpenie od zmluvy mali

byť vady kúpenej veci, mal ich sťažovateľ vytknúť žalovanému a uplatniť ich ako dôvod na odstúpenie od zmluvy, k čomu však nedošlo. Nie je úlohou súdu dotvárať dôvody na odstúpenie od zmluvy tak, aby tieto boli v súlade so zákonom a aby spotrebiteľ mohol byť v spore úspešný. Aj na sťažovateľa ako spotrebiteľa sa vzťahujú ustanovenia Občianskeho zákonníka o postupe pri uplatňovaní nárokov z väd predaného tovaru (§ 597 v spojení s § 599). Sťažovateľ v písomnom odstúpení od zmluvy neuviedol žiadne dôvody odstúpenia, žiadne závažné vady, ktoré by robili vec neupotrebitelnou, a jeho tvrdenie, že mu žalovaný chcel predat' motorové vozidlo nespôsobilé riadnej prevádzky, vykonaným dokazovaním bolo vyvrátené.

IV.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

14. Zúčastnená osoba (žalovaný, pozn.) nesúhlasí s tvrdeniami sťažovateľa, ani s jeho právnym posúdením. Je toho názoru, že súd prvej inštancie sťažovateľovi umožnil realizovať ochranu svojich práv slabšej strany sporu, pričom poukázal na priebeh súdom vykonaných pojednávaní. Naopak, bol to sťažovateľ, kto po porade so svojím právnym zástupcom dospel k záveru o nedôvodnosti podanej žaloby, v dôsledku čoho vzniklo na strane zúčastnenej osoby právo požadovať náhradu trov konania, s čím bol sťažovateľ subjektívne nespokojný. Táto subjektívna nespokojnosť sťažovateľa s následným rozhodnutím okresného súdu je ale bez právneho významu. Sťažovateľ spôsobil, že na strane žalovaného vznikli trovy konania v značnej výške. Okresný súd dostatočne a presvedčivo vysvetlil, z akých dôvodov považuje uplatnený nárok sťažovateľa za neopodstatnený, pričom neidentifikoval v zmluvnej dokumentácii neprijateľné zmluvné podmienky. Svoju povinnosť posudzovať dojednaná kúpnej zmluvy a súvisiacich dokumentov podľa § 53 Občianskeho zákonníka neopomenul, ale neuznal argumentáciu sťažovateľa. Osobitne poukazuje na body 26, 29 a 42 odôvodnenia napadnutého rozhodnutia. Odôvodnenia oboch rozsudkov uvádzajú dostatočné skutkové aj právne dôvody, tieto dôvody nie sú rozporné alebo svojvoľné. Krajský súd postupoval v súlade s § 387 ods. 2 CSP a v odôvodnení rozhodnutia sa vysporiadal s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní. Sťažnosť považuje v celom rozsahu za nedôvodnú.

IV.3. Replika sťažovateľa:

15. Sťažovateľ zotrval na svojich vyjadreniach uvedených v odvolaní proti rozsudku okresného súdu, ako aj na sťažnostných dôvodoch, v ktorých tiež poukazuje na odvolacie dôvody. Okresný súd nedostatočne zistil skutkový stav a vyvodil z neho nesprávne skutkové a právne závery. K fyzickému odovzdaniu a prevzatíu motorového vozidla nikdy nedošlo, po vykonaní skúšobnej jazdy ostalo v priestoroch žalovaného. Krajský súd sa uspokojil s odôvodnením okresného súdu bez toho, aby skúmal kúpnu zmluvu z pohľadu ochrany spotrebiteľa. Odôvodnenie rozhodnutí súdov oboch inštancií je nedostatočné a nepreskúmateľné.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

16. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh je z hľadiska podstaty veci zrejmé, že sťažovateľ podpísal zmluvu o kúpe jazdeného vozidla, ktoré z autobazáru neprevzal a autobazáru adresoval odstúpenie od zmluvy. Tým, že sťažovateľ kúpnu cenu v rozsahu 6 483 eur nedoplatil,

autobazár časť kúpnej ceny zaplatenej pri uzatváraní zmluvy 500 eur zúčtoval ako zmluvnú pokutu a zároveň podľa zmluvy zaniká (rozhľadá sa) účinnosť zmluvy. Sťažovateľ plnenie zo zmluvnej pokuty namieta, vytýka nezohľadnenie neprijateľných zmluvných podmienok a nepoužiteľnosť vozidla na účely premávky po pozemných komunikáciách.

17. Podľa rozsudku okresného súdu, ktorý ústavný súd posudzoval v jednotnosti s napadnutým rozsudkom krajského súdu (III. ÚS 494/2022), zmluvná pokuta predstavuje 7,2 % z kúpnej ceny, nie je neprimeraná a nepredstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku. Krajský súd sa s takto vykonaným testom neprijateľnosti bez ďalšieho stotožnil. Ústavný súd považuje záver súdov o zmluvnej pokute ako nie neprijateľnej zmluvnej podmienke posúdenej súdmi izolovane bez vysporiadania sa s kritériami testu neprijateľnosti a len z pohľadu výšky zmluvnej pokuty za nedostatočne odôvodnený, a tým aj ústavne neutržateľný.

18. Sťažovateľ v odvolaní proti rozsudku okresného súdu upozorňoval, že neprijateľnosť zmluvných podmienok je v spotrebiteľskej veci súd povinný skúmať *ex offio* a tomuto jeho odôvodneniu musí ústavný súd prisvedčiť. Súdný dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) už v rozhodnutí v spojených veciach C-240/98 až C-244/98 (Océano Grupo Editorial a Salvat Editores) v bode 26 rozsudku kategoricky uviedol, že *„článok 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS nemožno dosiahnuť, pokiaľ by sami spotrebitelia boli povinní namietat' proti nekalému charakteru zmluvnej podmienky, a že účinnú ochranu spotrebiteľa možno zaručiť, len ak je vnútroštátnemu súdu priznaná možnosť posúdiť ex offio takúto podmienku“*. Pokiaľ teda sťažovateľ v jeho odvolaní podrobil kritike nesplnenie citovanej povinnosti okresného súdu v napadnutom prvoinštančnom rozsudku, potom krajský súd nemohol tento odvolací dôvod odmietnuť s poukazom na to, že ide o novotu.

19. Krajský súd sa preto mal zaoberať testom neprijateľnosti podmienok zmluvy uzavretej sťažovateľom a v ňom sa aspoň stručne vyrovnat' s dôležitými kritériami, akými sú kritérium dobrej viery, existencia značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach strán vyplývajúcich zo zmluvy na škodu spotrebiteľa (§ 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka), ako aj explicitne normovanými ďalšími kritériami so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy v dobe uzatvorenia zmluvy a všetky ostatné podmienky zmluvy alebo inej zmluvy, od ktorej závisí (§ 53 ods. 12 Občianskeho zákonníka).

20. Kritérium dobrej viery vyložil Súdny dvor tak, že vnútroštátny súd má *„na tento účel preverit', či predajca alebo dodávateľ, ktorý zaobchádza so spotrebiteľom čestne a rovnocenne, mohol rozumne očakávať, že by tento spotrebiteľ súhlasil s takouto podmienkou po individuálnom dojednaní“* (rozsudok Súdneho dvora zo 16. 7. 2020 vo veci C-224/19, b. 74). V okolnostiach sťažovateľovej veci tak bolo potrebné zaoberať sa otázkou, či by si nielen sťažovateľ, ale akýkoľvek iný jednotliviec želan (individuálne vyjednal), aby platil zmluvnú pokutu za stavu, že pre zmenu jemu všetky práva zo zmluvy vrátane práv z vadného plnenia zanikajú, strácajú účinnosť ako dôsledok rozvázovacej podmienky. Podľa zmluvnej podmienky omeškaním sa sťažovateľa so zaplatením kúpnej ceny vzniká autobazáru právo na zmluvnú pokutu, no zároveň sa táto skutočnosť považuje za rozvázovacu podmienku a zmluva stráca účinnosť, čo z pohľadu rozsahu práv sťažovateľa ide o stav rovnajúci sa nule.

21. Ako ďalšie kritérium súdy neposudzovali povahu tovaru z hľadiska účelu, na ktorý bola zmluva uzatvorená (prevádzkovať vozidlo). Zjavne nešlo o kúpu vozidla na súčiastky, ale sťažovateľ vozidlo kupoval na ten účel, aby sa v ňom mohol po uzavretí zmluvy prevážať. V skúšobnom protokole o stave vozidla sa konštatuje únik oleja tak z motora, ako aj z prevodovky, čo, prirodzene, otvára otázku použiteľnosti vozidla na premávku po pozemných komunikáciách, ktorou sa súdy v sťažovateľovej veci boli povinné zaoberať. Podľa § 3 písm. h) bodu 2 vyhlášky Ministerstva dopravy a výstavby Slovenskej republiky č. 134/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevádzke vozidiel v cestnej premávke v znení neskorších predpisov, totiž *„vozidlo sa považuje za technicky nespôsobilé na prevádzku v cestnej premávke, najmä ak sú zistené nebezpečné chyby v týchto zariadeniach životného prostredia, ako je neustále vytváranie kvapiek kvapalín, okrem vody, ktoré predstavuje riziko týkajúce sa životného prostredia“*. Podľa § 15 ods. 3 toho istého právneho predpisu *„vozidlo nemôže počas prevádzky v cestnej premávke znečisťovať okolie únikom oleja, iného maziva alebo obdobných látok. Mazané miesta podvozku musia byť chránené technickým zariadením proti premazávaniu a proti odkvapom alebo odpadom maziva počas prevádzky vozidla.“* Zároveň však súdy boli povinné zaoberať sa predmetnou otázkou aj v rovine skutkovej, keďže vo výpovediach osôb vypočúvaných v prvoinštančnej fáze konania sa informácie o úniku oleja neobjavujú. Predmetné otázky preto bolo potrebné objasniť tak, aby sa rozhodnutia súdov opierali o čo najspoľahlivejšie skutkové závery.

22. V tejto súvislosti je neprehliadnuteľný výklad smernice 93/13, podľa ktorého je *„súd povinný prijať ex offi také opatrenia na vykonanie dokazovania, aké sú uvedené v predchádzajúcom bode tohto rozsudku, pokiaľ právne a skutkové okolnosti, ktoré sa už nachádzajú v uvedenom spise, vyvolávajú vážne pochybnosti, pokiaľ ide o nekalú povahu určitých podmienok, ktoré napriek tomu, že neboli napadnuté spotrebiteľom, súvisia s predmetom sporu, a pokiaľ v dôsledku toho vykonanie preskúmania ex offi prináležiaceho tomuto súdu vyžaduje, aby sa takéto opatrenia na vykonanie dokazovania prijali“* (rozsudok Súdneho dvora z 11. 3. 2020 vo veci C-511/17, b. 37, 38).

23. Okolnosti v čase predaja veci (§ 53 ods. 12 Občianskeho zákonníka) predstavujú ďalšie kritérium pre vykonanie testu neprijateľnosti, ktoré v rámci záveru o zmluvnej pokute súdy nepoužili a medzi také patrí aj spôsob, akým sa vozidlo sťažovateľovi na predaj ponúkalo. Napriek zákazu používania vozidla, z ktorého mal unikáť olej, zamestnanci autobazáru vykonali jazdu po komunikáciách (do obce Zalužice).

24. Súdny dvor už interpretoval aj vplyv nekalej obchodnej praktiky ako okolnosti relevantnej pri vyhodnocovaní neprijateľnosti zmluvnej podmienky (rozsudok vo veci C-453/10). Podľa Súdneho dvora ide o klamlivú obchodnú praktiku v zmysle čl. 6 ods. 1 smernice 2005/29, *«pokiaľ táto praktika jednak obsahuje nesprávne informácie alebo je spôsobilá uviesť do omylu priemerného spotrebiteľa a jednak je spôsobilá zapríčiniť, že spotrebiteľ urobí rozhodnutie o obchodnej transakcii, ktoré by inak neurobil, pričom článok 2 písm. k) tejto smernice sa má vykladať v tom zmysle, že pojem „rozhodnutie o obchodnej transakcii“ zahrnuje akékoľvek rozhodnutie, ktoré priamo súvisí s rozhodnutím o tom, či kúpiť, alebo nekúpiť určitý výrobok»* (rozsudok Súdneho dvora z 19. 12. 2013 vo veci C-281/12, bod 38). Ak by sa teda v konaní o sťažovateľovej žalobe preukázal únik oleja významný z pohľadu ustanovení vykonávacieho predpisu citovaného v bode 21 tohto nálezu, potom je nastolená aj

otázka vyvolania klamlivej predstavy o použiteľnosti vozidla na premávku po pozemných komunikáciách, ktorá mohla mať vplyv na jeho rozhodnutie o kúpe predmetného vozidla. Táto klamlivá predstava ešte mohla byť podporená aj preukázaním osvedčenia o technickej spôsobilosti vozidla, ktorého existencia však neneguje spomenutý zákaz používať vozidlo, z ktorého unikajú ropné látky. Nič nenasvedčuje tomu, že by sa vozidlo predávalo s podmienkou jeho odtiahnutia na nákladnom prívese. Inštitút odbornej starostlivosti dodávateľa implikuje predovšetkým konanie rešpektujúce právne predpisy.

25. V zmysle judikatúry ústavného súdu do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladná, interpretovaná, platná a účinná právna norma (IV. ÚS 77/02)

26. Krajský súd nerefletoval na dôležité kritériá vykonávania testu neprijateľnosti zakotvené v § 53 ods. 1 a § 53 ods. 12 Občianskeho zákonníka a nerefletoval ani na vec dopadajúcu interpretáciu Súdneho dvora, čím porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu). Preto ústavný súd rozhodol, že uvedené práva sťažovateľa napadnutým rozsudkom krajského súdu boli porušené, a podľa čl. 127 ods. 2 ústavy napadnutý rozsudok zrušil a vec podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). Krajský súd pri opätovnom rozhodovaní o odvolaní sťažovateľa bude podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi vyslovenými v tomto náleze, ktoré v ďalšom konaní kladú naň nárok predovšetkým na úrovni odôvodnenia jeho rozhodnutia vo väzbe na dôvody uvedené sťažovateľom v jeho odvolaní.

27. Pokiaľ ide o sťažovateľovu žiadosť o priznanie finančného zadost'učinenia, procesné inštrumentárium ústavy a zákona o ústavnom súde, a predovšetkým jeho využitie v sťažovateľovom prípade, je podľa názoru ústavného súdu dostatočnou zárukou, aby výsledkom ústavne vadného rozsudku krajského súdu nebola nekompenzovateľná ujma ireverzibilnej povahy, ktorá by odôvodňovala postup podľa čl. 127 ods. 3 ústavy. Preto v tejto časti ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

28. Ústavný súd priznal sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 605,27 eur (bod 3 výroku nálezu). Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie sťažnosti). Základná sadzba odmeny

za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2023 (replika).

29. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde k odôvodneniu tohto rozhodnutia pripája odlišné stanovisko sudcu Peter Straka.

Odlišné stanovisko sudcu Petra Straku

k odôvodneniu nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 31/2023 z 8. februára 2024

1. Stručne k príbehu. Sťažovateľ podpísal zmluvu o kúpe jazdeného vozidla, ktoré z autobazáru neprevzal a autobazár adresoval odstúpenie od zmluvy. Tým, že sťažovateľ kúpnu cenu v rozsahu 6 483 eur nedoplatil, autobazár časť kúpnej ceny zaplatenej pri uzatváraní zmluvy 500 eur zúčtoval ako zmluvnú pokutu a zároveň podľa zmluvy zaniká (rozvážuje sa) účinnosť zmluvy. Sťažovateľ plnenie zo zmluvnej pokuty namieta, vytýka nezohľadnenie neprijateľných zmluvných podmienok a nepoužiteľnosť vozidla na účely premávky po pozemných komunikáciách. Podľa rozsudku okresného súdu, ktorý ústavný súd posudzoval v jednotnosti s napadnutým rozsudkom krajského súdu (III. ÚS 494/2022), zmluvná pokuta predstavuje 7,2 % z kúpnej ceny, nie je neprimeraná a nepredstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku. Krajský súd sa s takto vykonaným testom neprijateľnosti zmluvnej pokuty bez ďalšieho stotožnil.

2. Stotožňujem sa s nálezom, len ho považujem za vhodné doplniť. Rozsudky s obdobným prístupom vôbec nie sú ojedinelé, keď test neprijateľnosti sa v nich zužuje na v podstate konštatovanie, že jednotlivец sa slobodne rozhodol, ide o jasnú zmluvnú podmienku a pokuta nie je v neprimeranej výške. Kým Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) vidí v podpísaní zmluvnej podmienky predpoklad ochrany spotrebiteľa, súdy v tom vidia skôr dôvod na neposkytnutie ochrany. Zmluvná podmienka je pritom predmetom ochrany práve preto, že je podpísaná. V zásade niet neprijateľnej zmluvnej podmienky, ktorá by nebola obsahom podpísanej zmluvy.

3. Kým súdy považovali slobodné rozhodnutie sťažovateľa za jeden z dôvodov zamietnutia žaloby, Súdny dvor pravidelne pripomína znevýhodnenú pozíciu spotrebiteľov pri uzatváraní zmluvy.¹ To, že je zmluvná pokuta formulovaná jasne, je len úvodom pre pokračovanie testu

¹ Rozsudky Súdneho dvora zo 4. 6. 2009 vo veci C-243/08 (Pannon GSM), EU:C:2009:350, b. 22 a zo 17. 5. 2018 vo veci C-147/16 (Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen), EU:C:2018:320, b. 26: „V tejto súvislosti podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora systém ochrany zavedený smernicou 93/13 vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k prístupiu na podmienky vopred pripravené predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplyvať na ich obsah.“

Rozsudok Súdneho dvora zo 17. 5. 2018 vo veci C-147/16 (Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen), EU:C:2018:320, b. 27: „Súdny dvor takisto rozhodol, že vzhľadom na toto znevýhodnené postavenie článok 6 ods. 1 tejto smernice stanovuje, že nekalé podmienky nie sú pre spotrebiteľa záväzné. Ako vyplýva z judikatúry, ide o kogentné ustanovenie smerujúce k nahradeniu formálnej rovnováhy medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, ktorú nastolila zmluva, skutočnou rovnováhou, ktorá má znovu zaviesť rovnosť medzi zmluvnými stranami.“

Rozsudky Súdneho dvora z 9. 11. 2010 vo veci C-137/08 (VB Pénzügyi Lízing), EU:C:2010:659, b. 48 a zo 17. 5. 2018 vo veci C-147/16 (Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen), EU:C:2018:320, b. 28: „Súdny dvor

neprijateľnosti. A má to urobiť aj odvolací súd bez ohľadu na to, či jednotlivец vôbec namietal spotrebiteľské právo, a bez ohľadu na zastúpenie advokátom. To všetko obdobne akoby súd postupoval pri naplňovaní pravidiel verejného poriadku (porov. I. ÚS 232/2023, C-497/13).

4. Uvedený záväzok sa Slovenská republika zaviazala dodržiavať na základe medzinárodnej zmluvy s EÚ, ktorou je viazaná, a prednosť majú aj jej právne akty (čl. 3 ods. 1 CSP). Nejde len o ochranu nepozorného jednotlivca, ale predovšetkým o zdravú ekonomiku bez neprijateľných zmluvných podmienok a bez nekalých obchodných praktík v záujme kvality verejného života. Treba poznamenať, že práve spotreba predstavuje vysokú mieru na tvorbe hrubého domáceho produktu (viac ako 50 %). Ak by spotrebiteľia rezignovali na kupovanie tovarov a služieb z obáv pred nekalými praktikami obchodníkov a preto, že ich súdy nedokážu pred nečestnosťami ochrániť, malo by to nedeťské následky.

K testu neprijateľnosti

5. Test neprijateľnosti spornej zmluvnej pokuty mal byť vykonaný nie izolovane len z pohľadu jej výšky a gramatickej jasnosti či zrozumiteľnosti, ale minimálne z hľadiska kritérií (i) dobrej viery, (ii) hrubej nerovnováhy, (iii) povahy tovaru či služby, (iv) pôsobenia ďalších zmluvných podmienok a súvisiacich zmlúv a (v) okolností prípadu.

Jasnosť, zrozumiteľnosť

6. Je zrejmé, že číslo vyjadrujúce výšku pokuty je z gramatického hľadiska jasné a zrozumiteľné. Zmluvná podmienka ale musí byť jasná nielen z pohľadu gramatiky. Na porovnanie poukazujem na judikatúru k relevantnosti jasnosti a zrozumiteľnosti mechanizmu dojednávania vedľajších platieb.

Primeranosť

7. Kritérium primeranosti je spravidla prvým „do očí bijúcim“ kritériom. Ak by súd dospel k záveru o neprimeranosti zmluvnej podmienky, nie je nevyhnutné zaoberať sa ďalšími kritériami.² Ak ale zmluvnú podmienku z hľadiska jej neprimeranosti súd aprobuje, je povinný zohľadniť všetky ďalšie kritéria, akonáhle sú mu známe skutkové a právne okolnosti prípadu.³

zdôraznil, že s cieľom zabezpečiť ochranu vyžadovanú uvedenou smernicou môže byť nerovný stav medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom kompenzovaný iba pozitívnym zásahom, nezávislým od samotných zmluvných strán.“

² Rozsudok Súdneho dvora z 23. 11. 2023 vo veci C-321/22, ECLI:EU:C:2023:911, b. 59: „Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 3 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že pokiaľ preskúmanie prípadnej nekalej povahy podmienky týkajúcej sa nákladov odlišných od úrokov v zmluve o úvere, uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, nie je vylúčené podľa článku 4 ods. 2 tejto smernice v spojení s článkom 8 tejto smernice, možno konštatovať nekalú povahu takejto podmienky s prihliadnutím na skutočnosť, že táto podmienka stanovuje zaplatenie poplatku alebo provízie týmto spotrebiteľom vo výške, ktorá je zjavne neprimeraná vo vzťahu k službe poskytnutej ako protihodnota.“

Rozsudok Súdneho dvora z 21. 3. 2024 vo veci C-714/22, ECLI:EU:C:2024:263: „Článok 3 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že: podmienka zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ktorá dotknutému spotrebiteľovi umožňuje odložiť alebo upraviť mesačné splátky úveru prostredníctvom zaplatenia dodatočných poplatkov, hoci nie je isté, či tento spotrebiteľ využije túto možnosť, môže mať nekalú povahu, najmä ak sú tieto poplatky zjavne neprimerané vo vzťahu k výške poskytnutého úveru.“

Dobrá viera

8. Kritérium dobrej viery predpokladá posúdenie zmluvnej podmienky z pohľadu, či by jednotliviec takúto zmluvnú podmienku individuálne vyjednal.⁴ Súdy sa mali zaoberať teda otázkou, či by sťažovateľ navrhoval alebo akceptoval, že bude platiť v okolnostiach prípadu zmluvnú pokutu, ak by pri detailnej individuálnej kontraktácii „došiel na ňu rad“.

Hrubá nerovnováha

9. Kritérium hrubej nerovnováhy predpokladá zohľadnenie právneho stavu, ktorý by pôsobil v prípade absencie spornej zmluvnej podmienky.⁵ Zmluvná podmienka sa podľa tohto kritéria porovnáva, či nepredstavuje v neprospech spotrebiteľa odklon od zákonnej úpravy. Predovšetkým sa porovnanie týka právnej úpravy o zmluvnej pokute, no relevanciu treba priznať aj súvisiacej právnej úprave, najmä právnej úprave o sankciách za rovnaké porušenie.⁶ Každý veriteľ má právo na úroky z omeškania pri dlhu peňažnej povahy, ale aj na náhradu škody, od ktorej sa ale úroky odpočítavajú (§ 517 ods. 2 a § 519 OZ). Pri škode je tiež potrebné sa vyrovnať s otázkou udržateľnosti takej dohody, ktorá sleduje paušálnu náhradu škody za porušenie zmluvy.

*Povaha produktu*⁷

³ Rozsudok Súdneho dvora z 23. 11. 2023 vo veci C-321/22, ECLI:EU:C:2023:911, b. 45: „Podľa ustálenej judikatúry preskúmanie existencie takejto značnej nerovnováhy sa nemôže obmedzovať na kvantitatívne ekonomické posúdenie spočívajúce v porovnaní jednak celkovej hodnoty plnenia, ktoré je predmetom zmluvy, a jednak nákladov, ktoré na základe zmluvnej podmienky znáša spotrebiteľ. Značná nerovnováha totiž môže vyplývať už zo samotnej skutočnosti dostatočne závažného narušenia právneho postavenia, v ktorom sa spotrebiteľ ako strana predmetnej zmluvy nachádza na základe platných vnútroštátnych predpisov, či už formou zúženia obsahu práv, ktoré mu podľa týchto predpisov vyplývajú zo zmluvy, prekážky v ich výkone, alebo tiež formou prenesenia dodatočnej povinnosti, ktorú vnútroštátne predpisy nestanovujú, na spotrebiteľa [rozsudky z 3. októbra 2019, *Kiss a CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 51, a zo 16. marca 2023, *Caixabank* (Provizia za poskytnutie úveru), C-565/21, EU:C:2023:212, bod 51].“

⁴ Rozsudok Súdneho dvora z 26. 1. 2017 vo veci C-421/14, ECLI:EU:C:2017:60, b. 69: «Pokiaľ ide o otázku, za akých okolností dôjde k takejto nerovnováhe „napriek požiadavke dôvery“, treba konštatovať, že vzhľadom na šestnásté odôvodnenie smernice 93/13 vnútroštátny súd má na tento účel preveriť, či predajca alebo dodávateľ, ktorý zaobchádza so spotrebiteľom česne a rovnocenne, mohol rozumne očakávať, že by tento spotrebiteľ súhlasil s takouto podmienkou po individuálnom dojednaní (rozsudok zo 14. marca 2013, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, bod 69).»

⁵ Rozsudok Súdneho dvora z 23. 11. 2023 vo veci C-321/22, ECLI:EU:C:2023:911, b. 45: „Podľa ustálenej judikatúry preskúmanie existencie takejto značnej nerovnováhy sa nemôže obmedzovať na kvantitatívne ekonomické posúdenie spočívajúce v porovnaní jednak celkovej hodnoty plnenia, ktoré je predmetom zmluvy, a jednak nákladov, ktoré na základe zmluvnej podmienky znáša spotrebiteľ. Značná nerovnováha totiž môže vyplývať už zo samotnej skutočnosti dostatočne závažného narušenia právneho postavenia, v ktorom sa spotrebiteľ ako strana predmetnej zmluvy nachádza na základe platných vnútroštátnych predpisov, či už formou zúženia obsahu práv, ktoré mu podľa týchto predpisov vyplývajú zo zmluvy, prekážky v ich výkone, alebo tiež formou prenesenia dodatočnej povinnosti, ktorú vnútroštátne predpisy nestanovujú, na spotrebiteľa [rozsudky z 3. októbra 2019, *Kiss a CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 51 a zo 16. marca 2023, *Caixabank* (Provizia za poskytnutie úveru), C-565/21, EU:C:2023:212, bod 51].“

⁶ Rozsudok Súdneho dvora z 21. 4. 2016 vo veci C-377/14, ECLI:EU:C:2016:283: „Ustanovenia smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že na účely posúdenia, či je výška odškodnenia v zmysle bodu 1 písm. e) prílohy tejto smernice požadovaného od spotrebiteľa, ktorý si neplní svoje záväzky, neprimeraná, je potrebné hodnotiť kumulatívny účinok všetkých sankčných podmienok v predmetnej zmluve bez ohľadu na to, či veriteľ skutočne trvá na ich plnej úhrade, a že vnútroštátne súdy prípadne musia na základe článku 6 ods. 1 uvedenej smernice vyvodiť všetky dôsledky zo zistenia, že niektoré podmienky sú nekalé, a vylúčiť všetky podmienky uznané za nekalé, aby sa ubezpečili, že pre spotrebiteľa nebudú záväzné.“

⁷ Rozsudok Súdneho dvora z 26. 1. 2017 vo veci C-421/14, ECLI:EU:C:2017:60, b. 61: „Okrem toho podľa článku 4 ods. 1 uvedenej smernice sa má nekalá povaha zmluvnej podmienky posudzovať so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená, a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy v danom čase (rozsudky zo 4. júna 2009, *Pannon GSM*, C-243/08, EU:C:2009:350, bod 39 a z 9. novembra 2010, *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, EU:C:2010:659, bod 42). Z toho vyplýva, že v tomto kontexte musia byť tiež posúdené dôsledky, ktoré môže mať táto

10. Ak by kupované auto pre únik oleja bolo odpredávané pod podmienkou, že si ho zákazník má odtiahnuť, išlo by minimálne pri tomto kritériu (povaha tovaru) o zhoršenie právneho postavenia sťažovateľa, keďže tovarom môžu byť aj nepojazdné auta, napr. na súčiastky. Okolnosti ale nasvedčujú, že sťažovateľ mal záujem o okamžité používanie vozidla.

Súvis s ostatnými zmluvnými podmienkami či súvisiacimi zmluvami

11. Najmä text časti listín súvisiacich s prevodom v českom jazyku vyvoláva pochybnosti, že si sťažovateľ individuálne vyjednal zmluvnú pokutu, no závažnejšie sú zmluvné podmienky, podľa ktorých sa zmluva rozvážuje, takže zanikajú všetky práva sťažovateľa, kým autobazár má právo na zmluvnú pokutu zachované. Súdy ani tejto konzekvencii pozornosť nevenovali (§ 53 ods. 12 OZ).

Všetky okolnosti prípadu v čase vzniku zmluvy

12. Okolnosti prípadu vrátane prípadných nekalých obchodných praktík predstavujú ďalšie kritérium pri vykonávaní testu neprijateľnosti.⁸

13. Súdy pri zmluvnej pokute tak mali vyhodnotiť, či spôsob predvádzania vozidla ako spôsobilého premávky nenapĺňa nekalú obchodnú praktiku nevhodného predvádzania predávaného tovaru. Porušenie právnych predpisov v súvislosti s premávkou vozidla indikuje nedostatok odbornej starostlivosti. Na strane sťažovateľa predvádzanie vozidla mohlo mať potenciál ovplyvniť jeho ekonomické rozhodnutie, keďže vozidlo potreboval na účely jeho okamžitého používania.

14. Uvedené pripomenutie kritérií na vykonávanie testu neprijateľnosti môže vyvolávať dojem nadmernej ochrany spotrebiteľa. Ochrana spotrebiteľa nie je absolútna, no od dodávateľov je dôležité vyžadovať dodržiavanie pravidiel, najmä ak zmluvy pripravujú. Podľa textu zmluvných listín autobazár ponúkal vozidlo tak, že ho napriek úniku ropných látok z motora a kvapalín z prevodovky bez problémov sťažovateľovi predvádzal po komunikáciách ako vozidlo spôsobilé premávky, a keď to sťažovateľ namietol (*i.a.*), použil voči nemu zmluvnú pokutu.

15. V závere poznamenávam, že prípadná existencia neprijateľnej zmluvnej podmienky môže mať dosah aj na rozhodnutie o trovách konania bezohľadu na rozsah neúspechu spotrebiteľa.⁹

podmienka v rámci práva uplatniteľného na zmluvy, čo implikuje preskúmanie vnútroštátneho právneho systému (rozsudok zo 14. marca 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, bod 71 a citovaná judikatúra).“

⁸ Napr. podľa § 8 ods. 4 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov: „Za klamlivé opomenutie sa tiež považuje, ak predávajúci skrýva alebo poskytuje nejasným, nezrozumiteľným, viacvýznamovým alebo **nevhodným spôsobom podstatné informácie** uvedené v odseku 3, alebo neoznami obchodný účel obchodnej praktiky, ibaže je zrejmý z kontextu, pričom v dôsledku klamlivého opomenutia priemerný spotrebiteľ prijme rozhodnutie o obchodnej transakcii, ktoré by inak neprijal.“ (zvýraznenie pridané, pozn.).

⁹ Rozsudok súdneho dvora z 21. 3. 2024 vo veci C-714/22, ECLI:EU:C:2024:263: „Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 v spojení so zásadou efektivity sa majú vykladať v tom zmysle, že: bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá umožňuje uložiť spotrebiteľovi povinnosť znášať časť trov konania, ak v nadväznosti na konštatovanie neplatnosti zmluvnej podmienky z dôvodu jej nekalej povahy sa jeho návrhu na vrátenie súm, ktoré boli na základe tejto podmienky zaplatené bez právneho dôvodu, vyhovel len čiastočne, pretože je prakticky nemožné alebo nadmerne ťažké určiť rozsah práva tohto spotrebiteľa na vrátenie týchto súm. (porov. tiež C-224/19, C-335/21).“

Pri naplňovaní procesnej diligencie a princípu spravodlivosti by sa nemala prehliadať ani interpretácia Súdneho dvora k prípadom predaja vadných¹⁰ produktov.

16. Z uvedených dôvodov v súlade s § 67 ods. 1 zákona o ústavnom súde pripájam k nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 31/2023 z 8. februára 2024 stanovisko, ktoré má povahu doplňujúceho stanoviska (*concurring opinion*).

¹⁰ porovnaj rozsudky súdneho dvora z 3. 10.2013 vo veci C- 32/12, ECLI:EU:C:2013:637 a zo 4. 6. 2015 vo veci C-497/13, ECLI:ECU:C:2015:357

ÚČELNOSŤ AKO KVALIFIKAČNÉ KRITÉRIUM TROV CIVILNÉHO SPOROVÉHO KONANIA

Úvahe civilného súdu, podľa ktorej účelnosť úkonu právnej služby, a tým aj jeho rozsahu (dĺžka porady s klientom) závisí aj od žalovanej sumy priamo podmieňujúcej význam sporu pre žalovanú stranu, ktorá sa ňou stala nezávisle od svojej vôle, nechýba racionalita ani úsudok charakterizovaný logickosťou. Ide o úvahu nearbitrárnu, a preto aj ústavne udržateľnú.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 198/2024 z 10. apríla 2024)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **J. B.**, zastúpeného Momentum legal s.r.o., Bazová 6/A, Bratislava, proti uzneseniam Mestského súdu Bratislava IV č. k. B1-3C/60/2021-136 zo 16. augusta 2023 a č. k. B1-3C/60/2021-160 z 29. januára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :**I.**

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 13. marca 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu právnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 144 ods. 1 ústavy, základného práva na súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy zaručeného čl. 46 ods. 2 ústavy, základného práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom zaručeného čl. 46 ods. 3 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na účinný prostriedok nápravy zaručeného čl. 13 dohovoru, ako aj základného práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 47 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) rozhodnutiami Mestského súdu Bratislava IV (ďalej len „mestský súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť, vec vrátiť na ďalšie konanie, priznať mu finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania. Taktiež navrhuje odklad vykonateľnosti napadnutých uznesení a uloženie povinnosti protistrane zdržať sa oprávnenia domáhať sa nimi priznanej sumy náhrady trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovateľ podal 8. novembra 2021 na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) žalobu, ktorou požadoval priznanie náhrady škody spočívajúcej v ušlom zisku, a to v sume 1 763 014,11 eur s príslušenstvom. Keďže v októbri 2022 vzal svoju žalobu späť, okresný súd uznesením zo 7. marca 2023 konanie zastavil a žalovanému priznal voči sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3. Po právoplatnom zastavení konania mestský súd napadnutým uznesením vyššieho súdneho úradníka zo 16. augusta 2023 uložil sťažovateľovi povinnosť nahradiť žalovanému trovy konania 19 026,29 eur. Sťažovateľ podal proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sťažnosť podľa Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorú mestský súd napadnutým uznesením sudcu z 29. januára 2024 zamietol a sťažovateľovi uložil povinnosť nahradiť žalovanému trovy konania o sťažnosti v sume 2 310,76 eur.

III.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ namietá, že hoci mestský súd v uznesení sudcu konštatuje stručnosť odôvodnenia uznesenia vyššieho súdneho úradníka, ani on sám v uznesení z 29. januára 2024 nijakým spôsobom nedoplnil odôvodnenie priznania náhrady trov za právny úkon porady, ktorého priznanie namietal sťažovateľ v sťažnosti podanej podľa CSP. Sťažovateľ totiž kritizoval opodstatnenosť a dĺžku porady s klientom, ktorú si žalovaný uplatnil ako úkon právnej služby v rámci náhrady trov konania. Právny zástupca žalovaného v doloženom zázname z porady s klientom (žalovaným) z 11. augusta 2022 uviedol, že predmetom porady v trvaní 1.45 h bola „*Porada s klientom k novým skutkovým tvrdeniam žalobcu, ktoré žalobca uviedol vo svojom vyjadrení (replike) zo dňa 04.07.2022 – oboznámenie klienta s obsahom podania, analýza jednotlivých skutkových tvrdení, reakcia na ne, a poučenie klienta o procesných právach a povinnostiach, dôkaznom bremene a i.*“. Už len z jednoduchého prečítania jeho repliky, ktorá je v rozsahu dvoch A4 čistého štruktúrovaného textu a jej obsahom neboli žiadne nové skutkové tvrdenia, ale len doplnenie, resp. rozvinutie už tvrdených skutočností, je podľa sťažovateľa ťažko uveriteľné tvrdenie žalovaného, že je k nej nevyhnutná porada v trvaní 1.45 h. Sťažovateľ k tomu zdôrazňuje, že repliku zaslal na výzvu súdu 4. júla 2022 a súd následne opätovne vyzval žalovaného, aby sa k nej vyjadril. Tento postup súdu nie je tradičný a klasicky sa po replike žalobcu nariaďuje prvé pojednávanie. Sťažovateľ konštatuje, že k priznaniu trov za spornú poradu došlo v dôsledku nesprávneho a riadne neodôvodneného procesného postupu súdu.

5. K dôvodom napadnutého uznesenia z 29. januára 2024, podľa ktorých účelnosť spornej porady bola daná aj zásadnou hodnotou sporu, pri ktorej je dostatočná vzájomná komunikácia medzi advokátom a klientom logická a nevyhnutná, sťažovateľ namietá, že mu nie je známy právny predpis, ktorý by priznával, resp. nepriznával úkony právnej služby v rámci rozhodovania o trovách konania účastníkom konania s ohľadom na výšku žalovaného nároku. Ide teda o arbitrárne, intuitívne a nezákonné rozhodnutie.

6. Sťažovateľ kritizuje aj vyčíslenie náhrady trov za úkon právnej služby, ktorým bolo písomné vyjadrenie žalovaného k sťažnosti podanej proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka. Mestský súd priznal za tento úkon náhradu 1 913,11 eur, avšak podľa názoru sťažovateľa správny výpočet by viedol k sume 1 976,19 eur a trovy konania o sťažnosti v rozsahu jedného úkonu právnej služby by boli vyčíslené na výšku 2 386,45 eur (1/2 tarifnej hodnoty vo výške 1 976,19 eur + režijný paušál 12,52 eur + daň z pridanej hodnoty).

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde) i návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nateraz nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

IV.1. K namietanému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka zo 16. augusta 2024:

8. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd nemá právomoc preskúmať napadnuté uznesenie vyššieho súdneho úradníka, keďže ho už preskúmal na základe sťažnosti sťažovateľa sudcu mestského súdu, ktorý bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa (m. m. III. ÚS 682/2017, II. ÚS 46/2018, II. ÚS 134/2018, II. ÚS 206/2018, II. ÚS 236/2018, III. ÚS 175/2018, IV. ÚS 507/2020). Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie a rozhodnutie o nej.

IV.2. K namietanému uzneseniu sudcu z 29. januára 2024:

9. Vo svojej ustálenej judikatúre ústavný súd opakovane pripomína, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasti súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017).

10. Vo vzťahu k námietke sťažovateľa o priznaní náhrady trov konania za poradu advokáta so žalovaným mal mestský súd na zreteli znenie § 251 CSP, v zmysle ktorého na priznanie náhrady trov konania za konkrétny náklad je nevyhnutné, aby išlo o náklad (výdavok) vzniknutý v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva, ktorý bol stranou sporu preukázaný, odôvodnený a účelne vynaložený. Všeobecnému súdu prináleží hodnotiť ako kritérium pre priznanie náhrady trov ich účelnosť, resp. nevyhnutnosť. Táto otázka je vecou úvahy (diskrécie) súdu, ktorá však musí byť vždy primerane odôvodnená. Z napadnutého uznesenia sa ústavný súd presvedčil, že mestský súd si túto svoju povinnosť splnil, pretože napriek nespornej stručnosti odôvodnenia napadnutého uznesenia, z jeho dôvodov (v spojení s rozhodnutím vyššieho súdneho úradníka zo 16. augusta 2023) vyplýva dostatok právne relevantných argumentov odôvodňujúcich ním prijaté rozhodnutie. Tie sú založené na posudzovaní, či porada právneho zástupcu so žalovaným mala relevanciu vo vzťahu k priebehu i k povahe predmetu sporu.

11. Nemožno akceptovať námietku sťažovateľa o netradičnosti postupu súdu, ktorý opätovne vyzval žalovaného, aby sa k replike sťažovateľa vyjadril. Ústavný súd tu odkazuje na § 167 ods. 4 CSP, podľa ktorého ak súd neurobí iné vhodné opatrenia, doručí vyjadrenie žalobcu podľa odseku 3 (replika, pozn.) žalovanému do vlastných rúk a umožní mu, aby sa k nemu vyjadril v lehote určenej súdom. Žalovaný uvedie ďalšie skutočnosti a označí dôkazy na svoju obranu; na neskôr predložené a označené skutočnosti a dôkazy súd nemusí prihliadnuť. Citované procesné pravidlo podčiarkuje význam a dôležitosť dupliky žalovaného z hľadiska účinnosti jeho procesnej obrany, a to aj v spojení s prísnou koncentráciou civilného sporového konania. I táto skutočnosť prispieva k ústavnej udržateľnosti záveru mestského súdu o účelnosti spornej porady žalovaného so svojím právnym zástupcom.

12. Mestský súd svoj záver ešte doplnil aj odkazom na hodnotu sporu (1 763 014,11 eur s príslušenstvom), ktorý sťažovateľ svojou žalobou žiadal rozsúdiť, čo podporuje ústavnú udržateľnosť záveru o danosti nároku na náhradu týchto trov konania. Ústavný súd sa v tejto súvislosti síce stotožňuje s odkazom sťažovateľa, podľa ktorého výška žalovaného nároku nie je zákonom explicitne ustanoveným determinantom posudzovania účelnosti trov konania, avšak zákonom zakotvené a priestor pre širšiu diskreciu súdu otvárajúce kritérium účelnosti, zohľadnenie v merite žalovanej sumy ani nevylučuje. Úvahe súdu, podľa ktorej účelnosť poskytovaného úkonu právnej služby, a tým aj jeho rozsahu (dĺžka porady), závisí aj od žalovanej sumy, priamo podmieňujúcej význam sporu pre stranu, ktorá sa ňou stala nezávisle od svojej vôle, keďže je v pozícii žalovaného, nechýba racionalita ani úsudok charakterizovaný logickosťou. Ide o úvahu nearbitrárnu, a preto aj ústavne udržateľnú.

13. K námietke viažucej sa na náhradu trov konania o sťažnosti, ktorú sťažovateľ podal proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka, ústavný súd, rešpektujúc svoju bezvýnimočnú viazanosť dôvodmi ústavnej sťažnosti (§ 45 zákona o ústavnom súde), zdôrazňuje, že sťažovateľ nenamieta samotný fakt priznania náhrady za tento náklad konania, ktorý žalovanému vznikol, a ani sumu tvoriacu základ pre výpočet výšky náhrady trov konania. Inými slovami, sťažovateľ nerozporuje priznanie nároku na náhradu trov konania o jeho sťažnosti žalovanému. Vadí mu výlučne matematická stránka výpočtu výšky tejto náhrady v podobe polovice tarifnej hodnoty. Takto formulovanú námietku považuje ústavný súd za irelevantnú. V prípade jej vyhodnotenia ako dôvodnej by to totiž sťažovateľovi ako

zaviazanému nahradiť trovy konania prinieslo väčšiu majetkovú záťaž (2 386,45 eur namiesto 2 310,76 eur), a tým aj intenzívnejší zásah do základného práva vlastníť majetok. Okrem toho, úlohou ústavného súdu úlohou nie je a ani nemôže byť prepočítavanie trov v „tretom stupni konania“ [obdobne I. ÚS 475/2020 (ZNaU 81/2020)].

14. Zjavne neopodstatnenou je ústavná sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). Z uvedených dôvodov ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 144 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

15. Ústavný súd neopomína, že v petite ústavnej sťažnosti označil napadnutým uznesením z 29. januára 2024 ako zasiahnuté aj svoje práva zaručené čl. 46 ods. 2 a 3 ústavy, právo zaručené čl. 13 dohovoru, ako aj základné právo zaručené čl. 47 ods. 2 charty. Z odôvodnenia ústavnej sťažnosti však nevyplývajú žiadne dôvody adresne koncentrované na porušenie týchto práv napadnutým uznesením. Preto v tejto časti ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom ustanovenej náležitosti podľa § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde, ktorý vyžaduje, aby ústavná sťažnosť obsahovala konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo dôjsť k porušeniu práv sťažovateľa. V danom prípade bolo preto povinnosťou sťažovateľa uviesť v ústavnej sťažnosti náležitosť podľa uvedeného ustanovenia v priamej relácii k právam, ktoré podľa § 123 ods. 1 písm. c) zákona o ústavnom súde v sťažnostnom petite označil. Keďže tak neurobil, ústavnému súdu chýba skutkový, no predovšetkým právny základ pre meritórny prieskum napadnutého uznesenia z 29. januára 2024 prizmou uvedených subjektívnych práv sťažovateľa. Uvedený nedostatok ústavný súd nie je oprávnený odstraňovať vlastným iniciatívnym dotváraním argumentácie namiesto sťažovateľa, lebo by tým porušil svoju zákonom predpísanú viazanosť dôvodmi ústavnej sťažnosti (§ 45 zákona o ústavnom súde). Aj v tejto časti preto ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol, a to z dôvodu chýbajúcich náležitostí ustanovených zákonom.

16. Odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku má za následok, že je bez významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa vznesenými v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutého rozhodnutia, vrátenie veci, priznanie náhrady trov konania), ako aj jeho návrhom na odklad vykonateľnosti napadnutých uznesení a uloženie povinnosti protistrane zdržať sa oprávnenia domáhať sa priznanej sumy náhrady trov konania.

Spracovanie a jazyková korektúra:

Bc. Gadušová Beáta, PaedDr. Ondrejková Marta, Mgr. Maďarošová Žofia, Mgr. Bokorová Marcela
(vyjadrenia účastníkov konania neprechádzajú jazykovou korektúrou)

Právna spolupráca: JUDr. Babják Miloslav

© Ústavný súd Slovenskej republiky Košice 2024

ISSN 2989-3720